

บทที่ 6

แนวทางการใช้ที่ดินเพื่อการท่องเที่ยวตามความต้องการของชุมชนมุสลิมบนเกาะลันตา

จากบทที่ 5 ได้กล่าวถึงลักษณะการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นบนเกาะลันตาซึ่งมีทั้งการใช้ที่ดินเพื่อการปลูกสร้างที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวได้ส่งผลกระทบต่อชุมชนมุสลิมทั้งลักษณะของการเปลี่ยนแปลงไปของสิ่งปลูกสร้างภายในชุมชนและวิถีการดำเนินชีวิต ดังนั้น ในบทนี้จึงจะนำเสนอแนวทางการใช้ที่ดินเพื่อการท่องเที่ยวตามความต้องการของชุมชนซึ่งเป็นการตอบคำถามการวิจัยฉบับนี้

ผลการวิจัยที่ได้สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ คือ จากการพัฒนาการท่องเที่ยวบนเกาะลันตาที่ผ่านมา ชาวมุสลิมบนเกาะเกิดความกังวลว่าจะเกิดการเปลี่ยนแปลงด้านวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชาวมุสลิม ดังนั้น ชาวมุสลิมบนเกาะลันตาจึงต้องการแบ่งเขตการใช้ที่ดินเพื่อการท่องเที่ยวเพื่อการอนุรักษ์และปกป้องวัฒนธรรม โดยการแบ่งเขตนั้นไม่ได้กำหนดเส้นแบ่งเขตที่เป็นสิ่งปลูกสร้าง แต่เป็นการแบ่งเขตการใช้ที่ดินโดยใช้การรับรู้ร่วมกันของคนในชุมชนและนักท่องเที่ยวซึ่งเป็นผลมาจากความเชื่อทางศาสนาและการดำเนินชีวิต โดยเขตการใช้ที่ดินเพื่อการท่องเที่ยวตามความต้องการของชุมชนนั้นแบ่งได้เป็น 3 เขต คือ เขตหวงห้าม เขตเสรีสำหรับการท่องเที่ยว และเขตชุมชน

เขตการใช้ที่ดินเพื่อการท่องเที่ยวตามความต้องการของชุมชนนี้สอดคล้องกับแนวคิดของนักวิชาการด้านผังเมืองซึ่งได้แบ่งเขตการใช้ที่ดินเพื่อการท่องเที่ยวเป็น 3 ประเภท ได้แก่ เขตที่ดินสงวน (Preservation area) เขตที่ดินอนุรักษ์ (Conservation area) และเขตพัฒนา (Development area) ใน 3 เขตนี้มีระดับของการพัฒนาหรือกฎเกณฑ์ในการเข้าไปในพื้นที่แตกต่างกันไป นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับโครงการริเริ่มความร่วมมือในการบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติบูนาเคน ประเทศอินโดนีเซีย ที่มีการแบ่งเขตการใช้ที่ดินเพื่อการท่องเที่ยวเป็น 3 เขตที่สำคัญ ได้แก่ เขตพื้นที่เพื่อการอนุรักษ์ เขตพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยว และเขตพื้นที่การใช้สอยของชุมชน ผู้วิจัยจะใช้เขตการใช้ที่ดินเพื่อการท่องเที่ยวของนักวิชาการด้านผังเมืองและโครงการริเริ่มความร่วมมือในการบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติบูนาเคน ประเทศอินโดนีเซีย เป็นแนวทางในการวิเคราะห์ผลการวิจัยของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เนื่องจากเป็นการแบ่งเขตการใช้ที่ดินเพื่อการท่องเที่ยวของนักวิชาการด้านผังเมืองนั้นเป็นการแบ่งเขตการใช้ที่ดินโดยใช้หลักของการอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้ทำกิจกรรมต่างๆ ในพื้นที่ หรืออีกนัยหนึ่งคือ การกำหนดความเข้มงวดของกิจกรรมในแต่ละเขตการใช้ที่ดิน ในส่วนของโครงการในบูนาเคน (Bunaken) นั้นเป็นการแบ่งเขตการใช้ที่ดินเพื่อการท่องเที่ยวโดยยึดหลักการใช้พื้นที่ทำกิจกรรมตามกลุ่มผลประโยชน์ซึ่งน่าจะนำมาเทียบเคียงได้กับการใช้พื้นที่ทำกิจกรรมของกลุ่มประชากรบนเกาะลันตา ซึ่งเมื่อนำมาเปรียบเทียบแล้วสามารถสรุปเป็นตารางได้ดังนี้

ตารางที่ 5 เปรียบเทียบแนวคิดเขตการใช้ที่ดินของนักวิชาการด้านผังเมือง การแบ่งเขตการใช้ที่ดินของอุทยานแห่งชาติภูนาเคน และเขตการใช้ที่ดินตามต้องการของชุมชนมุสลิมบนเกาะลันตา

นักวิชาการด้านผังเมือง	อุทยานแห่งชาติภูนาเคน	ชาวมุสลิมบนเกาะลันตา
1. เขตที่ดินสงวน (Preservation area)	1. เขตพื้นที่เพื่อการอนุรักษ์ (Strict Conservation)	1. เขตหวงห้าม
2. เขตที่ดินอนุรักษ์ (Conservation area)	2. เขตพื้นที่เพื่อการใช้สอยของชุมชน (Village Use Zone)	2. เขตชุมชน
3. เขตพัฒนา (Development area)	3. เขตพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยว (Tourism Use Zone)	3. เขตเสรีสำหรับการท่องเที่ยว

6.1 เขตหวงห้าม

เขตหวงห้ามที่ชาวมุสลิมบนเกาะลันตาไม่ต้องการให้นักท่องเที่ยวเข้าไป คือ บริเวณศาสนสถานซึ่งมีไว้สำหรับประกอบศาสนพิธีของชาวมุสลิม เนื่องจากบริเวณศาสนสถานเป็นพื้นที่ชาวมุสลิมไม่สามารถใช้ร่วมกับบุคคลต่างศาสนาได้

ศาสนสถานบนเกาะลันตานั้นตั้งอยู่ในบริเวณชุมชน เนื่องจากเป็นสถานที่ที่มีไว้สำหรับชาวมุสลิมได้ประกอบศาสนพิธี ทางฝั่งตะวันตกของเกาะลันตาซึ่งกำลังมีการพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นอย่างมากนั้น ศาสนสถานกำลังถูกรายล้อมด้วยสิ่งปลูกสร้างที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว ตัวอย่างเช่น มัสยิดบ้านคลองโตนบมีร้านค้า ร้านอาหาร และที่พักสำหรับนักท่องเที่ยวรายรอบ

รูปที่ 14 มัสยิดบ้านคลองโตบที่อยู่ติดกับรีสอร์ทและร้านอาหารสไตล์ยุโรป ห่างกันเพียงช่วงซอยกัน

หรือตัวอย่างของกุโบร์หรือสุสานของชาวมุสลิมก็มีสิ่งก่อสร้างสำหรับการท่องเที่ยวรายรอบเช่นเดียวกัน แต่โดยปกติสถานที่เช่นนี้นักท่องเที่ยวจะไม่เข้าไปเยี่ยมชมอยู่แล้ว ตัวอย่างเช่น กุโบร์บ้านพระแอะซึ่งอยู่ปากทางเข้ากูดเคย์รีสอร์ท และกุโบร์ของตระกูลหนึ่งซึ่งอยู่บริเวณชายหาดคลองโตบ ปัจจุบันองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะสาละตานได้ปรับปรุงพื้นที่โดยรอบเป็นจุดชมวิว

รูปที่ 16 กุโบร์บ้านพระแอะซึ่งอยู่ปากทางเข้ากูดเคย์รีสอร์ท

รูปที่ 16 ภูเขาของตระกูลหนึ่งซึ่งอยู่บริเวณชายหาดคลองโตบ
ปัจจุบันองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะศาลาค่านได้ปรับปรุงพื้นที่โดยรอบเป็นจุดชมวิว

ชาวมุสลิมในชุมชนฝั่งตะวันตกมีความกังวลน้อยต่อสิ่งปลูกสร้างที่ขึ้นรายรอบศาสนสถานเพราะคิดว่าสิ่งปลูกสร้างต่างๆ ที่เกิดขึ้นมาจะไม่ส่งผลกระทบต่อมัสยิดและการประกอบพิธีทางศาสนา แม้ผู้วิจัยถามว่ารู้สึกกลัวหรือไม่หากต่อไปธุรกิจ โรงแรมจะขอร้องไม่ให้เปิดเสียงอาซานเพราะจะรบกวนแขกที่เข้าพัก ชาวมุสลิมในชุมชนบอกว่า ผู้ประกอบการ โรงแรมมีความเข้าใจในวัฒนธรรมมุสลิม เพราะแม้ว่าจะเป็นไทยพุทธแต่ก็คลุกคลีกับชุมชนมานาน คงเข้าใจว่าจะมาห้ามชาวมุสลิมไม่ให้เปิดเสียงอาซาน หรือห้ามไม่ให้ทำละหมาดคงไม่ได้ โรงแรมต้องทำความเข้าใจกับนักท่องเที่ยวให้เข้าใจในวัฒนธรรมมุสลิมด้วยว่า การเปิดเสียงอาซานนั้นกินเวลาเพียง 1-2 นาทีเท่านั้น ในช่วงการทำละหมาดจริงๆ นั้น ชาวมุสลิมต้องการความเงียบมากที่สุด ดังนั้น การปลูกสร้างอาคารที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวสามารถเกิดขึ้นได้ทั่วไปโดยรอบศาสนสถาน โชนหรือเขตการใช้ที่ดินสำหรับศาสนสถานจึงจำกัดอยู่เพียงรั้วรอบหรืออาคารของศาสนสถานเท่านั้น เมื่อออกนอกบริเวณศาสนสถานแล้ว ชาวมุสลิมในฝั่งตะวันตกมีความเห็นว่าสามารถปลูกสร้างหรือดำเนินกิจกรรมต่างๆ ได้ตามความต้องการของเจ้าของที่ดิน ยกเว้นมีข้อกำหนดตามกฎหมาย เช่น การปลูกสร้างอาคารหรือดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวกับสถานบันเทิงต้องอยู่ห่างจากศาสนสถานไม่ต่ำกว่า 100 เมตร เป็นต้น

เมื่อสองสามปีที่ผ่าน สถานบันเทิงบริเวณรอบมัสยิดบ้านคลองโตบนั้นเคยเปิดเพลงเสียงดังตอนกลางคืน โต๊ะอิหม่ามและกรรมการมัสยิดจึงได้เข้าไปพูดคุยกับผู้ประกอบการ และได้รับความร่วมมือโดยตกลงกันว่า กิจกรรมยังคงดำเนินต่อไปได้ แต่จะไม่เปิดเพลงเสียงดังเล็ดลอดออกมา รบกวนผู้ที่อยู่อาศัยใกล้เคียง และจากเหตุการณ์นี้ ทำให้นักลงทุนที่จะเข้ามาลงทุนเกิดความกังวลต่อระยะห่างระหว่างมัสยิดและสถานบันเทิงอยู่บ้าง ตัวอย่างเช่น นายหน้าขายที่ดินบนเกาะซึ่งกำลังหา

ที่ดินให้กับชาวต่างชาติเพื่อมาลงทุนเปิดบาร์สำหรับเล่นดนตรีสดแนวร็อกนั้น ไม่ต้องการให้ที่ดินติดกับมัสยิดมากนัก ถึงแม้ว่าที่ดินนั้นจะห่างเกินกว่า 100 เมตร มากกว่าที่กฎหมายกำหนด แต่ก็ยังคิดว่าไม่เหมาะสม เนื่องจากเกรงว่า “ชาวบ้านอาจจะไม่พอใจ ถ้าเป็นไปได้ ยากได้ที่ริมหาดหรือห่างจากสุहर่า (มัสยิด) ดีกว่า จะได้ไม่มีปัญหาทีหลัง”¹ เนื่องจากเคยเกิดกรณีสถานบันเทิงแห่งหนึ่งใกล้กับมัสยิดบ้านคลองโตบได้เปิดดนตรีเสียงดัง จนต้องมีการเจรจาพูดคุยระหว่างผู้ประกอบการและกรรมการมัสยิด โดยตกลงกันว่า สถานบันเทิงนี้สามารถเปิดได้ตามปกติแต่ต้องไม่ให้มีเสียงดังเล็ดลอดออกมารบกวน

ซึ่งความต้องการของชาวมุสลิมทางฝั่งตะวันตกนี้แตกต่างจากชาวมุสลิมทางฝั่งตะวันออกกล่าวคือ ชาวมุสลิมทางฝั่งตะวันออกไม่ต้องการให้มีอาคารสิ่งปลูกสร้างที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวขึ้นมาบริเวณโดยรอบมัสยิดรวมถึงศาสนสถานอื่นๆ ด้วย ดังตัวอย่างบทสัมภาษณ์

“...ผมไม่อยากจะให้มีรีสอร์ทขึ้นมาข้างๆ มัสยิด ดูอย่างคลองโตบ มันติดกันเกินไป ต่อไปถ้าเค้า (เจ้าของ โรงแรมหรือรีสอร์ท) มาห้ามไม่ให้เปิดเสียงอาซานขึ้นมาจะทำยังไง มันเคยมีตัวอย่างมาแล้วที่ภูเก็ตที่โรงแรมมันมีอิทธิพลมาก มันห้ามเปิดเสียงอาซานตอนเช้า มันบอกว่าแขกจะนอน ผมก็เคยคุยๆ กับคนฝั่งนู้น (ฝั่งตะวันตก) เหมือนกัน แต่ไม่เห็นเค้าว่าอะไร สงสัยเค้าคงชิน...ทั้งมัสยิด กูโบร์ นี้ก็มีอาณาเขตอยู่ในตัวเองอยู่แล้ว ถ้าเป็นกูโบร์เราก็ทำกำแพงเรียบร้อย ทำความสะอาดอยู่เสมอ ไม่อยากให้มันบังกะโลมาขึ้นข้างๆ”²

และตัวอย่างบทสัมภาษณ์ นายเอียด ย่าแหม ผู้ใหญ่บ้านเกาะปอ ในหนังสือพิมพ์โฟกัส ปักษ์ใต้

“เมื่อก่อนเกาะลันตายังสงบอยู่ คนไม่พลุกพล่านมาก พอหลังเกิดคลื่นสึนามิผู้ประกอบการบนเกาะพีพีก็ย้ายมาทำธุรกิจท่องเที่ยวบนเกาะลันตากันมาก ก็เลยทำให้ที่นั่นเจริญขึ้นอย่างรวดเร็วจนน่าตกใจ ทำให้ชุมชนที่นั่นตั้งตัวไม่ทัน สิ่งแปลกปลอมก็มามากขึ้นสำหรับชุมชนมุสลิม รอบๆ มัสยิดก็เป็นร้านขายเหล้าและร้านคาราโอเกะ ซึ่งมันไม่น่ามาอยู่ด้วยกันได้”³

¹ สัมภาษณ์ นางสงวนนาม (นามสมมติ), นายหน้าขายที่ดินบนเกาะลันตา, 12 กรกฎาคม 2551.

² สัมภาษณ์ ประชีพ หมดนุ้ย, 11 มีนาคม 2550 ที่สำนักงานโครงการฟื้นฟูวิถีชีวิตชุมชนดั้งเดิม และการจัดการระบบนิเวศที่ยั่งยืนบนเกาะลันตา.

³ Focus Team, “วิถีเกาะปอไม่น่าเชื่อคนเล็กๆ ด้านนายทุนต่างชาติสูบเกาะได้” โฟกัส

แม้ว่าความต้องการของชาวมุสลิมบนเกาะลันตาทั้งสองฝั่งต่ออาคารสิ่งปลูกสร้างโดยรอบศาสนสถานจะแตกต่างกัน แต่ชาวมุสลิมทั้งสองฝั่งก็มีความต้องการกำหนดให้เขตศาสนสถานเป็นเขตหวงห้ามเหมือนกัน เนื่องจากเขตศาสนสถานเป็นบริเวณที่ชาวมุสลิมไม่สามารถใช้ร่วมกับบุคคลต่างศาสนาได้ ชาวมุสลิมบนเกาะลันตาต้องการกันพื้นที่บริเวณศาสนสถานเป็นสถานที่สำหรับชาวมุสลิมเท่านั้น นักท่องเที่ยวที่เป็นบุคคลต่างศาสนาสามารถเข้ามาท่องเที่ยวและเยี่ยมชมวัฒนธรรมอิสลามได้ เช่น เข้ามาดูหรือถ่ายรูปการปฏิบัติศาสนพิธีของชาวมุสลิม โดยเข้ามาภายในรั้วหรือบริเวณโดยรอบมัสยิด แต่ห้ามเข้าสู่ตัวอาคารมัสยิดโดยเด็ดขาด ต้องอยู่ภายนอกตัวอาคารมัสยิดผ่านทางประตูหรือหน้าต่างเท่านั้น ยกเว้นนักท่องเที่ยวที่เป็นชาวมุสลิมสามารถเข้ามาประกอบพิธีทางศาสนาได้เช่นเดียวกับคนในชุมชน

“สถานที่บำเพ็ญศาสนา เราไม่จำกัดคนในชุมชนเท่านั้น แต่พี่น้องมุสลิมด้วยกันทุกสารทิศก็สามารถมาบำเพ็ญด้วยกันได้... ส่วนชาวต่างศาสนาเราให้เขาเรียนรู้ได้ แต่เข้าไปข้างในสถานที่ไม่ได้ ชมดูแต่ข้างนอก”⁴

“ชาวต่างศาสนา เราให้ชมได้ข้างนอก แวะสอบถามสิ่งที่คิดว่าสนใจได้ ตอบให้ได้ และพวกเราพร้อมที่จะให้คำตอบกับคำถามของนักท่องเที่ยว”⁵

เขตศาสนสถาน ได้แก่ มัสยิด บาลาย กูโบร์ เป็นที่สำหรับประกอบพิธีทางศาสนา ซึ่งการเข้ามาของคนต่างศาสนานั้นผิดบทบัญญัติศาสนา เพราะร่างกายของคนต่างศาสนานั้นมีความสะอาดไม่เพียงพอ (หรือเปื้อนนายิส)

นักท่องเที่ยวที่เข้ามาภายในบริเวณมัสยิดต้องแต่งกายให้เรียบร้อย อย่างน้อยที่สุดต้องใส่เสื้อแขนสั้นและกางเกงไม่ต่ำกว่าหัวเข่า รวมถึงห้ามนำสิ่งต้องห้ามทางศาสนาเข้ามาในบริเวณมัสยิดด้วย เช่น เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เป็นต้น พฤติกรรมการแสดงออกต้องสำรวมให้เกียรติสถานที่ เช่น ห้ามส่งเสียงดัง ห้ามประพฤติในเชิงซู้สาว เป็นต้น

ในเขตมัสยิดนั้นนอกจากจะมีอาคารมัสยิดซึ่งเป็นสถานที่ประกอบศาสนพิธีแล้ว ยังมีสถานที่สำคัญคู่กัน คือ ศูนย์จริยธรรมประจำมัสยิด และศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งบางมัสยิดจะอยู่ภายในอาคารเดียวกัน แต่บางมัสยิดจะแยกออกมา แต่ก็ยังอยู่ภายในรั้วเดียวกัน ซึ่งชาวมุสลิมบนเกาะลันตานั้นเห็นว่าสถานที่เหล่านี้ไม่ใช่สถานที่ท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวต้องการจะเข้ามาเยี่ยมชม แต่หาก

⁴ สัมภาษณ์ อาภรณ์ ราชศาสตร์, 7 เมษายน 2550 ที่หมู่บ้านเจ๊ะหลี.

⁵ สัมภาษณ์ จันทรา หาญกล้า, 7 เมษายน 2550 ที่หมู่บ้านเจ๊ะหลี.

คาได้เปิดรับการท่องเที่ยวให้เข้ามา ชาวมุสลิมบนเกาะลังกาดะระหนักคิดว่า “จุดขาย” หรือ “สิ่งดึงดูด” ของเกาะลังกาดะนั้นมิใช่เพียงธรรมชาติที่สวยงามเท่านั้น แต่ยังรวมถึงวัฒนธรรมอันหลากหลายของกลุ่มคนบนเกาะด้วย วัฒนธรรมมุสลิมจึงเป็นสิ่งที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจ พิธีทางศาสนา เช่น การละหมาด ลักษณะการก่อสร้างอาคารอันเป็นเอกลักษณ์ เช่น มัสยิด จึงเริ่มกลายเป็น “สินค้าการท่องเที่ยว” หรือ tourism product ของเกาะลังกาดะ แต่อย่างไรก็ดี ชาวมุสลิมบนเกาะลังกาดะก็ยังตระหนักถึงคุณค่าและเคารพในความเชื่อของศาสนา จึงไม่ได้อนุญาตหรือเปิดพื้นที่ทั้งหมดให้กับนักท่องเที่ยว โดยได้กำหนดให้ตัวมัสยิดและกุโบร์เป็นเขตหวงห้ามสำหรับบุคคลต่างศาสนา แต่นักท่องเที่ยวหรือบุคคลต่างศาสนายังสามารถเข้ามาภายในรั้วของมัสยิดได้

การกำหนดเขตหวงห้ามตามความต้องการของชุมชนนี้ ส่วนใหญ่จะเป็นการกำหนดพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวเป็นสำคัญ คนในชุมชนไม่ได้กำหนดเขตพื้นที่หรือ โชนของศาสนสถาน เนื่องจากศาสนสถานเหล่านี้เป็นสิ่งปลูกสร้างที่มีอยู่แล้วในชุมชน การกำหนดเขตหวงห้ามจึงเป็นเพียงการกำหนดจุดหรือสถานที่ตั้งของศาสนสถานเท่านั้น

6.2 เขตเสรีสำหรับการท่องเที่ยว

เขตเสรีสำหรับการท่องเที่ยวนั้นเป็นเขตที่ชาวมุสลิมบนเกาะลังกาดะต้องการให้เกิดการแบ่งเขตเพื่อจัดระเบียบสถานบันเทิง และการกำหนดเขตให้นักท่องเที่ยวสามารถดำเนินกิจกรรมต่างๆ ได้อย่างเสรี ชาวมุสลิมบนเกาะลังกาดะนั้นเข้าใจดีว่า นักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวบนเกาะลังกาดะต้องการเข้าพักผ่อน แต่ชาวมุสลิมก็ไม่ต้องการเปิดพื้นที่ทั้งหมดให้กับนักท่องเที่ยวได้ดำเนินกิจกรรมต่างๆ ได้อย่างเสรี เนื่องจากพื้นที่บนเกาะนั้นเป็น “บ้าน” ของชาวเกาะเช่นเดียวกัน ดังนั้น จึงต้องการกำหนดเขตให้นักท่องเที่ยวได้ดำเนินกิจกรรมต่างๆ ได้อย่างเสรี 3 บริเวณ คือ บริเวณสถานบันเทิง บริเวณที่พักอาศัย และบริเวณชายหาด ดังตัวอย่างบทสัมภาษณ์

“ฝรั่งมาเที่ยวก็อยากทำตัวตามสบาย ที่ที่ทำตัวตามสบายได้ก็ต้องอยู่แถวชายหาด ชายทะเล ในที่พัก แล้วก็ฝับของนักท่องเที่ยวเท่านั้น ถ้าเค้าเข้ามาในชุมชนก็ต้องสุภาพ”⁷

“จะห้าม(ทำตัวตามสบาย) ทุกที่ก็ไม่ได้ เค้า (นักท่องเที่ยว) เข้ามาเที่ยว มาพักผ่อน ต้องมีที่ให้เค้าด้วย เป็นที่เค้าที่เรา”⁸

เขตเสรีสำหรับการท่องเที่ยวนี้อาจคล้อยกับการแบ่งเขตการใช้ที่ดินเพื่อการท่องเที่ยว

⁷ สัมภาษณ์ อูสมาน ทิงอ็อค, เจ้าของริเวียลารีรีสอร์ท, 8 เมษายน 2550 ที่บ้านคลองโจง.

⁸ สัมภาษณ์ อานนท์ ทิงอ็อค, 7 มีนาคม 2550 ที่บ้านคลองโจง.

ของนักวิชาการด้านผังเมือง และ โครงการริเริ่มความร่วมมือในการบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติบูนาเคนที่ได้แบ่งเขตการใช้ที่ดินเพื่อการท่องเที่ยวเป็นเขตพัฒนา (Development Zone) และ เขตการท่องเที่ยว (Tourism Use Zone) ตามลำดับ ซึ่งเขตทั้งสองนี้เป็นเขตที่สามารถพัฒนาการท่องเที่ยวได้ เขตเสรีสำหรับนักท่องเที่ยวที่กำหนดโดยชาวมุสลิมบนเกาะลันตานี้เป็นเขตที่นักท่องเที่ยวสามารถดำเนินกิจกรรมหรือมีพฤติกรรมต่างๆ ได้อย่างเสรี เนื่องจากเข้าใจในธรรมชาติและความต้องการของนักท่องเที่ยว ชาวมุสลิมบนเกาะลันตามีความคิดเห็นว่า หากชุมชนมีกฎเกณฑ์ดังเช่นในเขตหวงห้าม และเขตชุมชนจะทำให้ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวที่จะเข้ามาพักผ่อนหย่อนใจได้ และอาจจะส่งผลให้นักท่องเที่ยวไม่ต้องการจะมาเที่ยวที่เกาะลันตาอีก พื้นที่ที่ชาวมุสลิมบนเกาะกำหนดให้เป็นเขตเสรีสำหรับการท่องเที่ยวนั้นมี 3 เขต ได้แก่ สถานบันเทิง ที่พักสำหรับนักท่องเที่ยว และชายหาดฝั่งตะวันตก

ก. เขตพื้นที่สำหรับสถานบันเทิง

สถานบันเทิงที่เกิดขึ้นบนเกาะลันตาในปัจจุบัน มีลักษณะที่เกิดขึ้นแบบกระจายโดยทั่วไปในชุมชน โดยที่ยังไม่มีการจัดระเบียบสถานบันเทิงหรือการวางแผนการใช้ที่ดินสำหรับกิจกรรมประเภทนี้ จากผลการวิจัยพบว่า โดยส่วนลึกแล้ว ชาวมุสลิมฝั่งนี้มีความต้องการให้เกิดการแบ่งเขตการใช้ที่ดินสำหรับกิจกรรมประเภทนี้ เพราะการจะห้ามไม่ให้เกิดกิจกรรมเหล่านี้คงเป็นไปได้ ดังนั้นหากต้องมีกิจกรรมเหล่านี้เพื่อบริการนักท่องเที่ยวก็น่าจะจัดให้อยู่ในบริเวณเดียวกัน โดยจัดให้อยู่ในที่ห่างไกลชุมชนหรือเป็นที่ลับหูลับตา

“...ถ้าจัดให้ไปอยู่ที่ไกลๆ หรือลับหูลับตาไปเลยก็ดี ลูกหลานจะได้ไม่เห็น เคยได้ยินเค้า (หน่วยงานราชการ) พูดๆ มาตั้งนานแล้ว แต่ไม่เห็นจะทำซักที...จัดไปอยู่โซนเดียวกันเลยก็ดี เอาให้เป็นโซนเอนเตอร์เทนเมนต์ไปเลย จะได้เป็นระเบียบ นักท่องเที่ยวอยากไปเที่ยวก็ให้ไปโซนนั้น ตอนนี้คัมบาร์มันขึ้นอยู่ทั่วไป วัยรุ่นพวกเรา (ชาวมุสลิม) ก็เข้าไปเที่ยวกันแล้ว สมัยนี้วัยรุ่นเริ่มห่างศาสนา ห่างมัสยิด...”⁹

โต๊ะอิหม่ามอัจยีสอละให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า ทางการเคมาบอกว่าจะจัดพื้นที่บริเวณสะพานไทร (จากการคาดการณ์) ให้เป็นที่เปิดสถานบันเทิงยามค่ำคืนเพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อย แต่จนถึงทุกวันนี้ยังไม่มีการปฏิบัติอย่างเป็นทางการและเรื่องนี้ได้เงียบหายไปแล้ว ถ้าเป็นเช่นนั้นก็

⁹ สัมภาษณ์ อัจยีสอละ พยายาม, โต๊ะอิหม่ามบ้านพระอะละ, 6 มีนาคม 2550 ที่หมู่บ้านพระอะละ.

จะดีเพราะแถวสะพานไทรเป็นที่ลับหูลับตา แต่เรื่องนี้คงต้องเป็นปัญหาอีกนาน เพราะการจัดโซนนิ่ง (zoning) หรือการแบ่งเขตการใช้ที่ดินนั้นเป็นไปได้ยาก ยิ่งในปัจจุบันการท่องเที่ยวมันเกิดขึ้นเร็วมาก กฎระเบียบหรือกฎหมายออกตามมาไม่ทันกับการพัฒนา นอกจากนี้ ยังเป็นเรื่องของผลประโยชน์ด้วย โดยเฉพาะผลประโยชน์จากการใช้ที่ดิน เช่น บริเวณสะพานไทรตอนนี้ยังมีปัญหาเกี่ยวกับโฉนดที่ดินอยู่กรณีเป็นที่ทับซ้อนกับที่ของอุทยานแห่งชาติเกาะลันตา หรือหากจะมีการย้ายสถานบันเทิงไปจริงๆ นายทุนก็ต้องลงทุนในที่ใหม่ เป็นต้น ซึ่งต่อมาผู้วิจัยได้ข้อมูลเพิ่มเติมว่าผับชื่อดัง 2 ผับบนเกาะลันตานั้นก็ตั้งอยู่บนที่ดินของโตะอิหม่ามอัยยีส่อละนั่นเอง โดยโตะอิหม่ามคนดังกล่าวได้ทำสัญญาเช่าระยะยาวให้กับนักลงทุนชาวต่างชาติ ซึ่งก่อนที่จะทำสัญญาเช่านั้น โตะอิหม่ามก็ได้ทราบจากนายหน้าคนไทยแล้วว่านักลงทุนชาวต่างชาติจะเข้ามาเปิดผับ โตะอิหม่ามบอกว่าทำให้เช่าที่ดินเพื่อเปิดสถานบันเทิงนั้นไม่ผิดข้อบัญญัติศาสนาเพราะไม่ได้ประกอบกิจการเหล่านั้นเอง

เขตสถานบันเทิง หรือที่ชาวบ้านเรียกว่า “เขตเอนเตอร์เทนเมนต์” เป็นเขตการใช้ที่ดินสำหรับกิจกรรมที่เป็นข้อห้ามทางศาสนา ได้แก่ สถานบันเทิงประเภทบาร์ ในดิสโก้ และร้านคาราโอเกะ โดยต้องการให้ย้ายไปอยู่ในบริเวณที่ลับหูลับตาหรือห่างไกลจากชุมชน เขตสถานบันเทิงนี้กำหนดให้อยู่เพียงฝั่งตะวันตกเท่านั้น เนื่องจากชุมชนฝั่งตะวันออกไม่ต้องการให้เกิดสถานบันเทิงขึ้น เนื่องจากต้องการให้ชุมชนคงสภาพเดิมไว้ให้มากที่สุด ไม่ต้องการให้ชุมชนกลายเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเพื่อให้นักท่องเที่ยวเข้ามาแสวงหาความบันเทิงหรือความรื่นรมย์จากสิ่งมีนเมาหรือสิ่งยั่วยุอื่นๆ ซึ่งผิดหลักศาสนาอิสลาม

บริเวณเขตสถานบันเทิงนี้ นักท่องเที่ยวสามารถดำเนินกิจกรรมต่างๆ ได้อย่างเสรี แม้ว่าชาวมุสลิมจะไม่ดำเนินกิจกรรมต่างๆ เหล่านี้ร่วมกับนักท่องเที่ยว แต่การใช้ที่ดินในลักษณะนี้ก็เกิดขึ้นได้ โดยได้กล่าวไปแล้วว่า ความต้องการของชาวมุสลิมบนเกาะลันตา คือ ต้องการให้เกิดการแบ่งเขตพื้นที่สำหรับสถานบันเทิงโดยเฉพาะ และสำหรับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวในบริเวณนี้นั้น ชาวมุสลิมทางฝั่งนี้เห็นว่านักท่องเที่ยวสามารถดำเนินกิจกรรมต่างๆ ได้อย่างเสรี แต่ต้องอยู่ในขอบเขต โดยเฉพาะการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ต้องไม่ดื่มจนเมาแบบขาดสติและออกมานอกเขตที่อนุญาต เนื่องจากปัจจุบันนี้ชาวมุสลิมที่อาศัยอยู่บริเวณสถานบันเทิงนั้นพบเห็นนักท่องเที่ยวเมาและออกมาอาเจียนนอกผับเป็นประจำ ถึงแม้ว่าจะเห็นประจำจนเป็นเรื่องปกติ แต่ก็ไม่ต้องการให้ลูกหลานชาวมุสลิมเอาเป็นแบบอย่าง นอกจากนี้เมื่อนักท่องเที่ยวเมาแล้วยังมีพฤติกรรมอื่นๆ ที่ไม่เหมาะสมตามมา เช่น เกี้ยวพาราสีสาววัยรุ่นในชุมชน หรือขับรดด้วยความตึกคะนอง เป็นต้น จากการสัมภาษณ์โตะอิหม่ามบ้านพระแอะเห็นว่าพฤติกรรมแบบนี้ไม่เหมาะสม แต่ก็ไม่สามารถบอกกล่าวตักเตือนนักท่องเที่ยวได้ สิ่งที่ทำได้ คือ ตักเตือนลูกหลานว่าอย่าไปยุ่งกับนักท่องเที่ยว

“...ไม่รู้บอก (นักท่องเที่ยว) หรือ ได้แต่บอกลูกเราหลานเราว่ามึงอย่าไปเถ (อย่างไร
 อยู่) กับพวกฝรั่งนะ”¹⁰

จากการสัมภาษณ์นั้นพบว่า คนในชุมชนได้รับความเดือดร้อนและรู้สึกไม่พอใจใน
 กิจกรรมการใช้ที่ดินประเภทสถานบันเทิง ด้วยกัน 2 เหตุผลคือ

1. กระทบต่อศาสนาและวัฒนธรรมอิสลาม กิจกรรมการใช้ที่ดินประเภทสถานบันเทิงเป็น
 กิจกรรมที่เป็นข้อห้ามทางศาสนา ตามหลักศาสนาอิสลามนั้น เครื่องดื่มและทุกสิ่งทุก
 อย่างที่ทำให้มีเมเอดือเป็นฮาราม (Haram) หรือสิ่งที่อัลลอฮ์ห้าม โดยเด็ดขาด ใครก็ตามที่
 เข้าไปเกี่ยวข้องกับสิ่งเหล่านี้จะต้องได้รับโทษจากอัลลอฮ์ในโลกหน้า สถานบันเทิง
 เหล่านี้จะทำให้วัฒนธรรมของชาวมุสลิมเปลี่ยนแปลงเร็วขึ้น โดยเฉพาะวัยรุ่นที่เริ่ม
 สนใจกิจกรรมการดื่มแอลกอฮอล์และการเที่ยวกลางคืน
2. กระทบต่อความเป็นอยู่ของคนในชุมชน เนื่องจากสถานบันเทิงยามค่ำคืนมักเปิดเพลง
 เสียงดัง ผู้คนที่มาเที่ยวเสียงดัง พลุกพล่าน และมีพฤติกรรมไม่เป็นที่ปรารถนาของคนใน
 ชุมชน

ผลกระทบจากสถานบันเทิงนี้วิเคราะห์ได้ว่า สถานบันเทิงทำให้เกิดความตึงเครียด
 (Social Tension) ขึ้นในสังคม ถึงแม้กิจกรรมการใช้ประเภทสถานบันเทิงนี้จะทำให้เกิดความไม่พอใจ
 ขึ้นในชุมชน แต่ชาวมุสลิมบนเกาะลันตาก็ยังอนุญาตให้เกิดกิจกรรมนี้ขึ้นได้ เพียงแต่ต้องมีการจัด
 ระเบียบสถานบันเทิง หากเป็นไปได้ชาวมุสลิมบนเกาะลันตาก็มีโครงการแบ่งเขตการใช้ที่ดินเพื่อการ
 ท่องเที่ยวเป็นเขตสถานบันเทิง เพื่อจัดให้สถานบันเทิงยามค่ำคืนอยู่ในบริเวณเดียวกัน ซึ่งจะทำให้ง่าย
 ต่อการควบคุมดูแล

ข. บริเวณที่พักอาศัยของนักท่องเที่ยวน

ที่พักสำหรับนักท่องเที่ยวนเป็นการใช้ที่ดินในรูปแบบใหม่เมื่อมีนักท่องเที่ยวนเข้ามาในชุมชน
 ปัจจุบันที่พักสำหรับนักท่องเที่ยวนเกิดขึ้นทั่วไปตลอดแนวชายหาดฝั่งตะวันตกและขึ้นปะปนอยู่ใน
 บริเวณชุมชน ชาวมุสลิมบนเกาะลันตาก็มีความคิดเห็นว่า เขตฝั่งตะวันตกควรได้รับการพัฒนาเป็นที่
 ที่พักเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวนได้ทั้งหมด กล่าวคือ ที่พักสำหรับนักท่องเที่ยวนสามารถสร้างขึ้นได้
 โดยทั่วไปตามความต้องการของเจ้าของที่ดิน คนในชุมชนมองว่าการมีที่พักสำหรับรองรับ

¹⁰ สัมภาษณ์ อัจยีส้อละ พยายาม, โตะอิหม่ามบ้านพระแอะ, 6 มีนาคม 2550 ที่หมู่บ้าน
 พระแอะ.

นักท่องเที่ยวไม่ได้กระทบชีวิตความเป็นอยู่ของคน เพราะที่พักสำหรับรองรับนักท่องเที่ยวก็มีขอบเขตบริเวณที่ชัดเจน ต่างคนต่างอยู่ไม่ได้มายุ่งเกี่ยวกับกัน คนในชุมชนไม่มีสิทธิไปคัดค้านหรือต่อต้านเพราะเป็นสิทธิของเจ้าของที่ดินในการก่อสร้าง แต่ทั้งนี้ต้องขึ้นอยู่กับกฎหมายเป็นสำคัญ เช่น การจะสร้างรีสอร์ทต้องห่างจากชายหาด 50 เมตร เป็นต้น

นอกจากนี้ คนในชุมชนยังคงต้องการขายที่ดินให้นายทุนเพื่อสร้างที่พักเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว สังเกตได้จากการคิดประกาศขายหรือให้เช่าที่ดินอยู่ทั่วไปตามสองข้างถนนเรียบชายหาด แม้แต่ที่บนภูเขาซึ่งเป็นที่ดินที่ราคาสูงกว่าที่ดินเรียบชายหาดก็ยังคงการให้กลายเป็นที่พักสำหรับนักท่องเที่ยว ตัวอย่างจากการสัมภาษณ์ โต้ะอิหม่ามอัจยีส่อละ เกี่ยวกับความคิดเห็นว่าจะเปิดที่ดินให้เป็นที่ท่องเที่ยวได้บ้าง ผู้วิจัยได้รับคำตอบว่า

“ต้องการให้นักท่องเที่ยวเข้าไปทุกหนทุกแห่งบนเกาะนี้เพราะจะทำให้ที่ดินมีราคาตอนนี้มีที่ดินอยู่บนควน (ภูเขาหรือเนินเขา) นักท่องเที่ยวไม่เข้าไป ทำให้ที่ดินยังไม่มีราคา หากนักท่องเที่ยวเข้าไปผูกเปล กางเต็นท์นอนก็จะทำให้ที่ดินมีราคาสูงขึ้น ขายได้ราคาดี”¹¹

เนื่องจากเมื่อการท่องเที่ยวเข้ามาทำให้คนในชุมชนมีงานทำ มีรายได้ทั้งจากการขายที่ดินและการประกอบกิจการที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว และชุมชนเจริญขึ้น

ชาวมุสลิมบนเกาะลังคาเห็นว่าบริเวณที่พักอาศัยควรเปิดให้นักท่องเที่ยวได้พักผ่อนตามสบาย เนื่องจากนักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวบนเกาะก็เพราะต้องการพักผ่อน เขตที่พักเปรียบเสมือนเป็นเขตส่วนตัวหรือบ้านของนักท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวจึงมีสิทธิทำตามสบายในบ้านของตนเอง แม้ว่าที่ดินส่วนนี้จะต้องร่วมกันกับชาวมุสลิมก็ตาม เช่น ชาวมุสลิมก็ต้องทำงานในที่พักเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว เป็นต้น ปัจจุบัน ชาวมุสลิมยอมรับกิจกรรมต่างๆ ของนักท่องเที่ยวได้มากขึ้นแม้ว่ากิจกรรมนั้นจะเป็นข้อห้ามทางศาสนาก็ตาม ตัวอย่างเช่น ลูกชายของ โต้ะอิหม่ามคนหนึ่งซึ่งเปิดรีสอร์ทบริเวณหาดคลองโตนบ ให้สัมภาษณ์ว่า

“แต่เดิมนั้นครอบครัวตนเคร่งศาสนามาก แค่เห็นเหล้าเบียร์ก็คิดแล้ว แต่เมื่อเปิดรีสอร์ทต้องเห็นเหล้าเบียร์ ตอนนี้หยาบจะจับก็ไม่เป็นไรแล้ว เพราะเป็นอาชีพที่ทำให้ครอบครัวอยู่รอด”¹²

¹¹ สัมภาษณ์ อัจยีส่อละ พยายาม, โต้ะอิหม่ามบ้านพระแอะ, 6 มีนาคม 2550 ที่หมู่บ้านพระแอะ

¹² สัมภาษณ์ อุตแมน ทังอ็อค, เจ้าของริเวียลาร์รีสอร์ท, 7 มีนาคม 2550 ที่ริเวียลาร์รีสอร์ท.

นอกจากนี้ บริเวณช่วงหนึ่งของหาดคลองนินมีที่พักสำหรับนักท่องเที่ยวเป็นแนวยาว ที่พักสำหรับนักท่องเที่ยวนี้จะเปิดบาร์สำหรับบริการนักท่องเที่ยวด้วย ในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยวจะมีนักท่องเที่ยวจำนวนมากมาปาร์ตี้บริเวณริมชายหาด บริเวณนี้ถือเป็น “โซนปาร์ตี้ริมหาด” ของนักท่องเที่ยว จากการสัมภาษณ์นายอรมณ เกื้อชาติ นายก อบต. เกาะลันตาใหญ่ เห็นว่า บริเวณน่าจะจัดเป็นโซนการท่องเที่ยวเสรีได้ เนื่องจากมีที่พักอาศัยของชาวบ้านน้อย ที่พักอยู่ริมทะเลนั้นมีอยู่เพียง 2-3 หลังคาเรือนเท่านั้น เพราะชาวบ้านได้ขายที่ดินและย้ายไปเกือบหมดแล้ว คนที่อาศัยอยู่ก็ยอมรับสภาพการท่องเที่ยวได้ และจากการสัมภาษณ์คุณจินดา หมอทิพย์ ผู้จัดการยูโรลันตาไวท์รีอค รีสอร์ทท แอนด์สปา จำกัด รู้สึกเห็นด้วยที่จะมีการจัดเขตสำหรับการท่องเที่ยว เพราะปัจจุบันรีสอร์ทที่มีปัญหากับชาวบ้านบ่อย โดยปัญหาที่สำคัญคือ ปัญหาลักขโมย ทั้งทรัพย์สินของรีสอร์ทและของนักท่องเที่ยว และรีสอร์ทที่อยู่บริเวณนี้ก็ประสบปัญหานี้เช่นกัน¹³ โดยส่วนตัวแล้ว ผู้ให้สัมภาษณ์คิดว่าผู้ที่เข้ามาขโมยของนั้นเป็นชาวบ้านที่อาศัยอยู่หลังรีสอร์ท (ไม่ใช่คนจากข้างนอก) เนื่องจากด้านหลังของรีสอร์ทนั้นติดกับบ้านของชาวบ้านที่อยู่ในละแวกมัธยมคลองนิน 2 ทางรีสอร์ทไม่ได้ทำรั้วกัน เพราะไม่ต้องการแบ่งแยกกับชาวบ้านมากเกินไป โดยชาวบ้านเองสามารถเดินผ่านรีสอร์ทออกมาสู่ถนนใหญ่ได้ แต่เมื่อไม่มีรั้วกัน เลยทำให้การเข้าออกมลักขโมยทำได้ง่ายขึ้น รีสอร์ทเองก็ลำบากใจในเรื่องนี้ เมื่อไม่นานมานี้คนงานที่มาก่อสร้างโคนขโมยมือถือ เพราะมีชาวบ้านเดินเข้ามา เมื่อวิ่งตามไปปรากฏว่าคนร้ายหนีไปด้านหลังซึ่งเป็นป่าไม่สามารถติดตามตัวได้ นอกจากนี้ทางรีสอร์ทเองเคยโดนจัดผู้บริรักษ์ ดำรวจได้มาตรวจสอบและจับผู้ต้องสงสัยไปสอบสวน แต่ก็มีการปล่อยตัวออกมา ผู้ต้องสงสัยรายนี้เป็นคนในชุมชนที่พักอยู่หลังรีสอร์ท เคยต้องโทษและรอลงอาญาเกี่ยวกับคดีลักทรัพย์มาก่อน แต่ตำรวจไม่สามารถเอาผิดได้ ทางรีสอร์ทก็รู้สึกอึดอัดใจ เพราะตำรวจเอามาตรวจหลักฐานก็ไม่ตรวจรอยนิ้วมือไป ทำให้ไม่มีหลักฐานเอาผิด สุดท้ายก็ต้องปล่อยผู้ต้องสงสัยไป¹⁴ นอกจากนี้ ชาวมุสลิมที่อาศัยอยู่หลังรีสอร์ทนี้ยังไม่ชอบที่เจ้าของรีสอร์ทเลี้ยงสุนัข เนื่องจากสุนัขเป็นสัตว์ต้องห้ามในศาสนาอิสลาม และอาณาเขตระหว่างรีสอร์ทและบ้านของชาวมุสลิมยังไม่มีการแบ่งกัน แต่ทางเจ้าของรีสอร์ทก็ไม่ได้ปล่อยให้สุนัขเดินพ่นพ้าน ที่ชาวบ้านไม่ชอบใจคือ สุนัขเห่าเสียงดัง เจ้าของรีสอร์ทนั้นเป็นชาวต่างประเทศที่มีความเข้าใจในวัฒนธรรมของชาวมุสลิมพอสมควร เพราะอ่านหนังสือเกี่ยวกับประเทศไทยและคนไทยก่อนมาดำเนินธุรกิจที่นี่

¹³ สัมภาษณ์ จินดา หมอทิพย์, ผู้จัดการยูโรลันตาไวท์รีอค รีสอร์ทท แอนด์สปา จำกัด, 19 กรกฎาคม 2551 ที่ยูโรลันตาไวท์รีอค รีสอร์ทท แอนด์สปา จำกัด บริเวณหาดคลองนิน.

¹⁴ สัมภาษณ์ จินดา หมอทิพย์, ผู้จัดการยูโรลันตาไวท์รีอค รีสอร์ทท แอนด์สปา จำกัด, 19 กรกฎาคม 2551 ที่ยูโรลันตาไวท์รีอค รีสอร์ทท แอนด์สปา จำกัด บริเวณหาดคลองนิน.

แต่สำหรับทางฝั่งตะวันออกนั้นคนในชุมชนตะวันออกไม่ต้องการให้เกิดที่พักสำหรับนักท่องเที่ยวขนาดใหญ่เกิดขึ้น เนื่องจากจะทำให้มีนักท่องเที่ยวเข้ามาจำนวนมาก และทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในชุมชน โดยเฉพาะด้านสังคมวัฒนธรรม เช่น ปัญหาวัยรุ่น ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาสุขภาพ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าคนในชุมชนฝั่งตะวันออกจะไม่ต้องการให้เกิดที่พักสำหรับนักท่องเที่ยวขนาดใหญ่เกิดขึ้นในชุมชน แต่ในกรณีที่มีรีสอร์ทเกิดขึ้นแล้ว หรือนายทุนจะเข้ามาสร้างแน่นอนเนื่องจากได้ซื้อที่ดินไปแล้ว และชุมชนไม่สามารถห้ามการก่อสร้างได้ คนในชุมชนมีความเห็นว่า นักท่องเที่ยวก็สามารถดำเนินกิจกรรมต่างๆ ได้อย่างเสรีภายในที่พัก แต่เมื่อจะเข้ามาในชุมชนก็ต้องเคารพชุมชน ดังตัวอย่างบทสัมภาษณ์เมื่อผู้วิจัยถามว่า หากไม่สามารถห้ามไม่ให้นายทุนมาสร้างรีสอร์ทได้จะอย่างไร

“ถ้าหากมีรีสอร์ทเกิดขึ้น ซึ่งมันต้องมีแน่ๆ นี่ก็ได้ข่าวมาว่าเค้าจะสร้าง (ขนาด) ใหญ่เลย เรายก้ห้ามเค้าไม่ได้ เป็นสิทธิของเค้า นักท่องเที่ยวจะทำอะไรตามใจเลย จะอาบน้ำ อาบแดด ได้ตามสบาย แต่เวลาออกมานอร้รีสอร์ทต้องไม่ทำแบบนั้น”¹⁵

ปัจจุบันที่ดินทางฝั่งตะวันออกได้ถูกขายให้กับนายทุนต่างถิ่นไปบางส่วน และมีแนวโน้มว่าจะมีการสร้างที่พักเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวขนาดใหญ่ขึ้นในอนาคต ชาวมุสลิมทางฝั่งตะวันออกมีความคิดเห็นเป็น 2 ทาง ดังนี้

(1) หากนายทุนที่ซื้อที่ดินไปต้องการจะสร้างที่พักเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวขนาดใหญ่ก็คงจะห้ามไม่ได้ เนื่องจากเป็นสิทธิของเจ้าของที่ดิน แต่นักท่องเที่ยวจะดำเนินกิจกรรมอย่างเสรี (ได้แก่ การว่ายน้ำ อาบน้ำ การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ การเล่นพนัน การกอดจูบ) ได้ภายในบริเวณที่พักเท่านั้น เมื่อออกมาจากรั้วที่พักเข้าสู่เขตชุมชนแล้วต้องเคารพในวัฒนธรรมของชุมชนด้วย

(2) หากเป็นไปได้ ชุมชนต้องการมีกองทุนสำหรับการซื้อที่ดินที่ถูกขายไปแล้ว กลับคืนมา เป็นการซื้อกลับมาในลักษณะของการเวนคืนที่ดิน เพื่อเก็บที่ดินไว้ให้เป็นพื้นที่อนุรักษ์ของชุมชน ไม่ให้เกิดการก่อสร้างหรือการพัฒนาที่เป็นการทำลายวัฒนธรรมของชุมชนในอนาคต แต่การดำเนินการคงเป็นไปได้ยากเนื่องจากมีปัญหาเรื่องเงินทุนและกรรมสิทธิ์ในที่ดินภายหลังการซื้อที่ดินกลับคืนมาแล้ว

¹⁵ สมชาย มุคา, ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านหัวแหลม, 7 เมษายน 2551 ที่บ้านศรีรายา.

ก. บริเวณชายหาด

สถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญบนเกาะทางฝั่งตะวันตก คือ ชายหาดตลอดแนวชายฝั่ง ถือเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญเพราะเป็นสิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาพักผ่อนบนเกาะลันตา และเป็นลักษณะสำคัญที่ทำให้ชายฝั่งตะวันตกแตกต่างจากชายฝั่งตะวันออก โดยเฉพาะชายหาดที่สวยงาม ชาวมุสลิมทางฝั่งนี้จึงยินดีเปิดให้มีการท่องเที่ยวอย่างเต็มที่ในสถานที่เหล่านี้ โดยสามารถเล่นน้ำอาบแดดได้ตามความพอใจ แต่การแสดงออกทางเพศควรมีขอบเขตจำกัด คือ ไม่กระทำอนาจาร บริเวณชายหาดซึ่งถือเป็นเรื่องผิดกฎหมายอยู่แล้ว และเมื่อออกจากบริเวณชายหาดควรมีเสื้อผ้าปกคลุมร่างกาย โดยส่วนใหญ่แล้วนักท่องเที่ยวเมื่อออกมาจากชายหาดก็จะมีเสื้อปกคลุม โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวผู้หญิงที่ระวังตัวอยู่แล้ว เพราะกลัวปัญหาอาชญากรรม

ปัจจุบันแนวชายหาดเป็นพื้นที่เชื่อมต่อกับที่พักสำหรับนักท่องเที่ยว ตามกฎหมายแล้ว ชายหาดตลอดแนวเกาะเป็นชายหาดสาธารณะ แต่นายทุนที่เข้ามาสร้างที่พักเพื่อรองรับรับนักท่องเที่ยวริมชายหาดได้สร้างรั้วกั้นจนปิดทางเข้าสู่หาดสาธารณะ ทำให้นักท่องเที่ยวและประชาชนทั่วไปที่ไม่ได้เข้าพักในรีสอร์ทที่อยู่ริมทะเลเข้าสู่หาดได้ยาก โดยต้องเดินผ่านทางสาธารณะที่สาธารณะ หรือที่ดินเปล่าที่ยังไม่มีการก่อสร้าง

รูปที่ 18 ทางเข้ารีสอร์ทแห่งหนึ่งซึ่งติดประกาศห้ามบุคคลภายนอกเข้าไปในพื้นที่ หากไม่ใช่นักท่องเที่ยวที่เข้าพักในรีสอร์ทริมทะเลก็จะเข้าถึงหาดสาธารณะได้ยาก

ชาวบ้านที่ต้องการออกไปใช้พื้นที่ชายหาดไม่ได้รู้สึกว่าเป็นปัญหา เพราะมีทางสาธารณะให้ลงสู่หาดได้ อีกทั้งชาวบ้านเองก็เห็นชายหาดจนชินตาจึงไม่รู้สึกต้องการไปเล่นหรือพักผ่อนเหมือนกับที่นักท่องเที่ยวทำ และที่พักสำหรับนักท่องเที่ยวที่ผู้ประกอบการเป็นคนดั้งเดิมในเกาะหรือเป็นที่พักที่ไม่หรูหราก็อนุญาตให้ชาวบ้านเดินผ่านเข้าไปยังชายหาดได้ รีสอร์ทที่ปิดกั้นนั้น

ส่วนใหญ่เป็นรีสอร์ทขนาดใหญ่ระดับห้าดาว¹⁶ ในกรณีของการใช้พื้นที่ชายหาดเป็นสถานที่จอดเรือ ซึ่งเป็นอาชีพดั้งเดิมของคนบนเกาะนั้นก็เปลี่ยนแปลงไปเมื่อการท่องเที่ยวเข้ามา ชาวมุสลิมทางฝั่งตะวันตกทำการประมงลดลง เนื่องจากชายที่ดิ้นริมหทะเลไปแล้วจึงไม่มีที่จอดเรือ และส่วนใหญ่ได้หันมาประกอบอาชีพเกี่ยวกับการท่องเที่ยวกันแล้ว เช่น เข้าไปทำงานในที่พักสำหรับนักท่องเที่ยว ขับรถรับจ้างรับส่งนักท่องเที่ยว คัดแปลงเรือประมงเป็นเรือสำหรับน่านักท่องเที่ยวไปดำน้ำ ขายเป็น ให้เช่าเก้าอี้ผ้าใบริมชายหาด เป็นต้น นอกจากนี้ การที่ชาวบ้านไม่ได้รู้สึกว่าเป็นปัญหา เพราะรู้สึกว่า ที่ดินเหล่านั้นเป็นของนายทุนที่ซื้อไปแล้ว ซึ่งที่ดินที่ชาวบ้านขายไปนั้น ทำให้เกิดการท่องเที่ยวและนำความเจริญเข้ามา เงินทั้งที่ได้จากการขายที่ดินโดยตรงและที่ได้จากการประกอบธุรกิจที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวนี้ทำให้ชาวบ้านมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ทำให้ได้ส่งลูกหลานเข้าไปเรียนในระดับที่สูงขึ้น ดังตัวอย่างบทสัมภาษณ์เมื่อผู้วิจัยถามเกี่ยวกับการห้ามเดินผ่านที่พักสำหรับนักท่องเที่ยว

“...การท่องเที่ยวเข้ามามันก็ทำให้เกิดความเจริญ มันก็ต้องแลกกัน ชาวบ้านแถวนี้เค้าไม่ว่าอะไร เพราะเค้าก็ได้เงิน ได้ส่งลูกหลานไปเรียนสูงขึ้น คนบนเกาะคันตามีปัญหาเรื่องการศึกษานี้ก็เพิ่งได้เรียนสูงๆ กันเมื่อ 10 ปีก่อนนี่เอง ผมเองก็ได้ไปเรียนในจังหวัดกระบี่ แถวนี้อีกมีผมคนเดียวที่จบนิติฯ เมื่อก่อนนะไม่ได้ไปเรียนหรอกในกระบี่ ในกรุงเทพ แต่เดี๋ยวนี้มันเปลี่ยนไปแล้ว...”¹⁷

ดังนั้น ชาวมุสลิมทางฝั่งนี้จึงไม่รู้สึกไม่พอใจเมื่อต้องมีการแบ่งสรรการใช้พื้นที่ชายหาดร่วมกับนักท่องเที่ยว

บริเวณชายหาดนี้ถึงแม้จะเป็นเขตที่นักท่องเที่ยวจะเข้ามาดำเนินกิจกรรมต่างๆ ได้โดยเสรี แต่บริเวณหาดคลองนินซึ่งเป็นหาดที่นักท่องเที่ยวนิยมมาจัดปาร์ตี้ริมชายหาดกันนั้นก็มีกฎระเบียบออกโดย อบต.เกาะลันตาใหญ่ คือ ห้ามก่อไฟบริเวณชายหาด เพื่อป้องกันไฟไหม้

¹⁶ สัมภาษณ์ อรุณฯ หลีเล็ก, กิจการร้านค้าบริเวณหาดคลองนิน, 19 กรกฎาคม 2551.

¹⁷ สัมภาษณ์ สมปรารถนา กักใหญ่, ทรายขาว, 19 กรกฎาคม 2551.

รูปที่ 19 บริเวณชายหาดคลองนินซึ่งนักท่องเที่ยวนิยมมาปาร์ตี้ริมชายหาด ทางอบต.เกาะลันตาใหญ่ได้ห้ามก่อไฟตลอดแนวชายหาด เพื่อความปลอดภัย

6.3 เขตชุมชน

เขตชุมชนตามความต้องการของชาวมุสลิมบนเกาะลันตานั้น คือ เขตที่ดินในชุมชนใช้ดำเนินกิจกรรมในชีวิตประจำวัน แต่เมื่อมีการท่องเที่ยวเข้ามาจึงเกิดเป็นพื้นที่ที่ดินในชุมชนและนักท่องเที่ยวต้องใช้ในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ร่วมกันได้ โดยไม่ขัดต่อบทบัญญัติศาสนา และนักท่องเที่ยวที่เข้ามาต้องเคารพในวัฒนธรรมมุสลิม ซึ่งการกำหนดเขตชุมชนนี้สอดคล้องกับการแบ่งเขตการใช้ที่ดินเพื่อการท่องเที่ยวของนักวิชาการด้านผังเมือง และโครงการริเริ่มความร่วมมือในการบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติบูนาเคนที่ได้แบ่งเขตการใช้ที่ดินเพื่อการท่องเที่ยวเป็นเขตที่ดินอนุรักษ์ (Conservation Area) และเขตการใช้ของชุมชน (Village Use Zone) เขตชุมชนนี้เป็นเขตที่กำหนดให้ชุมชนดำเนินชีวิตตามปกติ แต่ขณะเดียวกันก็อนุญาตให้นักท่องเที่ยวเข้ามา แต่การเข้ามานั้นต้องดำเนินตามกฎกติกาที่ชุมชนเป็นผู้กำหนด โดยกฎนี้มีพื้นฐานอยู่บนวัฒนธรรมของชาวมุสลิม ซึ่งตรงกับหลักเกณฑ์ของการออกแบบสภาพแวดล้อมและการใช้ประโยชน์ที่ดินที่ต้องคำนึงถึงชุมชนเป็นหลัก หรือ การเป็นเป้าหมายของชุมชน (Community goal) เพราะการเปิดรับการท่องเที่ยวที่มากเกินไป อาจทำให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนได้ ชุมชนอาจจะไม่มีความรู้สึกริษยาต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเพราะเป็นการทำลายวิถีชีวิตและแบบแผนการดำรงชีวิตดั้งเดิม ชุมชนจึงมีส่วนร่วมในการ

กำหนดทิศทางและวางเป้าหมายของการพัฒนาการท่องเที่ยว เพื่อให้ผลประโยชน์ตกอยู่ที่ชุมชนอย่างแท้จริง

ชาวมุสลิมบนเกาะลันตาต้องการให้เกิดเขตชุมชนเป็น 2 ฝั่ง คือ เขตชุมชนทางฝั่งตะวันออกและเขตชุมชนทางฝั่งตะวันตก เขตชุมชนตะวันตกเป็นเขตที่มีการพัฒนาการท่องเที่ยวไปมาก เนื่องจากมีชายหาดที่สวยงามดึงดูดนักท่องเที่ยว ซึ่งต่างจากฝั่งตะวันออกที่ยังคงความเป็นชนบทอยู่มาก เนื่องจากชายหาดทางฝั่งนี้เป็นป่าชายเลนและหินโสโครก ไม่เหมาะต่อการพักผ่อนของนักท่องเที่ยว การแบ่งเขตเป็นชุมชน 2 ฝั่งนี้ใช้แนวเทือกเขาลันตาเป็นเกณฑ์ในการแบ่งเขต เนื่องจากแนวเทือกเขาลันตาทอดตัวยาวในลักษณะเหนือ-ใต้ เป็นเส้นแบ่งเขตตามธรรมชาติที่แบ่งเกาะลันตาให้เป็นฝั่งตะวันตกและฝั่งตะวันออกอย่างชัดเจน และคนในชุมชนก็มีการแบ่งฝั่งเช่นนี้มาเป็นเวลานานแล้ว

ฝั่งตะวันออกและฝั่งตะวันตกของเกาะลันตามีลักษณะภูมิประเทศที่แตกต่างกันอย่างชัดเจน กล่าวคือ พื้นที่ฝั่งตะวันตก มีลักษณะเป็นชายหาดหรือพื้นที่ราบชายฝั่งตลอดแนวเหนือใต้ด้วยลักษณะภูมิประเทศเช่นนี้จึงทำให้การพัฒนาด้านการท่องเที่ยวเกือบทั้งหมดเกิดขึ้นในฝั่งนี้ เพราะนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเกาะลันตานั้นส่วนใหญ่ต้องการท่องเที่ยวแบบชายหาดและชายทะเลที่สวยงามหรือเป็นการท่องเที่ยวแบบ 3S ได้แก่ Sun Sea and Sand

ส่วนพื้นที่ฝั่งตะวันออก เกือบตลอดแนวของชายฝั่งตะวันออกเป็นป่าชายเลน ค่อนข้างทางใต้เป็นชายหาดที่มีโขดหินอยู่ทั่วไปไม่เหมาะกับการเล่นน้ำ ชายฝั่งนี้จึงไม่เป็นที่รองรับนักท่องเที่ยวมากนัก เป็นเพียงทางผ่านสำหรับนักท่องเที่ยวที่ต้องการเที่ยวชมรอบเกาะ และการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

และด้วยลักษณะภูมิประเทศที่ต่างกันอย่างนี้ทำให้ทั้ง 2 เขตมีการพัฒนาการท่องเที่ยวที่แตกต่างกัน อันนำไปสู่การเปิดรับและการยอมรับการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ต่างกันอย่างชัดเจน

“เกาะลันตาเราแบ่งเป็น 2 ฝั่งอยู่แล้วโดยธรรมชาติ การท่องเที่ยวเข้ามาอยู่แล้วทางฝั่งนี้ (ฝั่งตะวันตก) เพราะฝั่งนี้หาดสวย นักท่องเที่ยวเข้าก็ชอบมาพัก ฝั่งนู้น (ฝั่งตะวันออก) ไม่ค่อยมีอะไร มีแต่ป่าชายเลน ง่ายๆ เป็นแบบนี้ก็ดีแล้ว...”¹⁸

¹⁸ สัมภาษณ์ อาจารย์ ราชศาสตร์, 23 กรกฎาคม 2551 ที่หมู่บ้านศรีราชา.

“ถ้านักท่องเที่ยวอยากพักผ่อนทำตัวตามสบายก็อยู่ฝั่งนู้น (ฝั่งตะวันตก) เกะมันแบ่งเป็น 2 ฝั่งอยู่แล้ว ฝั่งนู้นถ้าเค้าอยากทำตัวตามสบาย ทำได้เลย ... ถ้าเค้าจะเข้ามาในชุมชน ก็ต้องสุภาพ จะมาแอบแคดฝั่งนี้ (ตะวันออก) ไม่ได้ วัฒนธรรมมันเสีย...”¹⁹

ก. เขตชุมชนตะวันตก

ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา การท่องเที่ยวบนเกาะได้พัฒนาอย่างรวดเร็ว และชาวมุสลิมบนฝั่งนี้มีความคุ้นเคยกับการท่องเที่ยวและมีการปรับตัวให้เข้ากับการท่องเที่ยวอย่างรวดเร็วเช่นกัน จะเห็นได้จากการเปลี่ยนแปลงวิถีการดำเนินชีวิตโดยหันมาประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เช่น เปิดรีสอร์ท เปิดร้านอินเทอร์เน็ต เปิดร้านอาหาร ให้เช่ารถจักรยาน รถจักรยานยนต์ ให้เช่าเก้าอี้ผ้าใบริมชายหาด และขับรถจักรยานยนต์พ่วงรับนักท่องเที่ยว เป็นต้น และในกรณีที่ไม่มีทุนสำหรับเปิดกิจการของตัวเองก็จะเข้าไปเป็นลูกจ้างในโรงแรมต่างๆ รวมถึงการปรับเปลี่ยนที่อยู่อาศัยและก่อสร้างสิ่งปลูกสร้างใหม่ๆ เพื่อประกอบธุรกิจหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว การก่อสร้างที่พักสำหรับนักท่องเที่ยวและธุรกิจเกี่ยวกับการท่องเที่ยว ธุรกิจเหล่านี้เกิดขึ้นเรียงถนนศาลาด่าน-สังกาอู๋ ทิศทางการเจริญเติบโตของการท่องเที่ยวเป็นไปในทิศทางเหนือลงมาได้

¹⁹ สัมภาษณ์ เอียด ย่าแหมม, ผู้ใหญ่บ้านเกาะป้อ, 20 กรกฎาคม 2551 ที่เกาะป้อ.

→ ทิศทางการเจริญเติบโต

รูปที่ 20 แสดงทิศทางการเจริญเติบโตของการพัฒนาการท่องเที่ยว

การพัฒนาการท่องเที่ยวทางฝั่งตะวันตกนี้กำลังก้าวจากช่วงเกี่ยวพัน (The Involvement Stage) ไปสู่ช่วงการพัฒนา (The Development Stage) ตามแนวคิดของ Richard W. Butler เมื่อนักท่องเที่ยวเข้ามาบนเกาะลันตามากขึ้น ทำให้ชาวมุสลิมทางฝั่งตะวันตกเริ่มจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวมากขึ้น ช่วงเวลานี้เป็นช่วงที่เกาะลันตาทางฝั่งตะวันตกกำลังเข้าสู่ระบบการเงินและการค้าการลงทุน ทำให้ชาวมุสลิมท้องถิ่นหันมาประกอบอาชีพที่เกี่ยวกับท่องเที่ยวกันมากขึ้น ถึงแม้ว่าธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของชาวมุสลิมท้องถิ่นส่วนใหญ่จะเป็นธุรกิจขนาดเล็กถึงขนาดกลางและเป็นกิจการภายในครอบครัว ตัวอย่างเช่น ร้านค้า ร้านอาหาร ร้านให้เช่ารถจักรยานยนต์ ร้านอินเทอร์เน็ต บริษัททัวร์ขนาดเล็ก เป็นต้น อีกทั้งส่วนใหญ่ได้เข้าไปเป็นลูกจ้างในกิจการที่พักสำหรับรองรับนักท่องเที่ยวหรืออีกนัยหนึ่งคือเป็นแรงงานทุดิบภูมิ มีน้อยมากที่ชาวมุสลิมในท้องถิ่นจริงๆ จะดำเนินกิจการที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวขนาดใหญ่ ประกอบกับชาวมุสลิมได้ขายที่ดินให้กับนักลงทุนจากต่างถิ่นไปเป็นจำนวนมากแล้ว ปัจจุบันผู้ที่เข้ามาซื้อที่ดินและดำเนินธุรกิจขนาดใหญ่จึงเป็นคนต่างถิ่นทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Bulter ที่ว่า กิจกรรมทางเศรษฐกิจที่คนท้องถิ่นเป็นเจ้าของจะถูกทำให้เป็นชายขอบ (marginalized) โดยผู้ที่มาจากภายนอกทั้งภายในและภายนอกประเทศจะกลายเป็นผู้ที่มีส่วนแบ่งทางการตลาดมากที่สุด ถึงแม้ว่าคนในชุมชนจะไม่ได้เป็นนักลงทุนในกิจการขนาดใหญ่ดังที่กล่าวมา แต่ก็รู้สึกยินดีที่จะเปิดให้การท่องเที่ยวเกิดขึ้นในชุมชน เนื่องจากการท่องเที่ยวทำให้คนในชุมชนมีงานทำ มีรายได้เข้ามาอย่างรวดเร็วโดยไม่ต้องทำงานหนักเช่นในอดีต และยังทำให้ที่ดินมีราคามากยิ่งขึ้น

เนื่องจากที่ดินทางฝั่งตะวันตกนี้ได้รับการพัฒนาการท่องเที่ยวไปมาก และจากการสัมภาษณ์ชาวบ้านบนเกาะนั้นก็พูดตรงกันว่า ที่ดินบนเกาะนั้น ได้ถูกขายเปลี่ยนมือไปเกือบหมดแล้ว ชาวมุสลิมทางฝั่งตะวันตกจึงมีความรู้สึกว่าการกำหนดเขตเป็นรูปธรรมหรือให้มีเส้นแบ่งเขตการใช้ที่ดิน (Zoning) ที่ชัดเจนนั้นเป็นไปได้ยาก สิทธิในการก่อสร้างต่างๆ ขึ้นอยู่กับเจ้าของที่ดินหรือนายทุน อีกทั้งการท่องเที่ยวที่เข้ามาทำให้คนในชุมชนได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว เช่น การทำงานในภาคการท่องเที่ยวมีรายได้ดีโดยไม่ต้องทำการเกษตรหรือประมงซึ่งเป็นงานหนักเช่นในอดีต ที่ดินขายได้ราคาดี ทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้น เป็นต้น ผลที่ตามมาคือ คนในชุมชนมีการเปิดรับการท่องเที่ยวและต้องการให้เกาะลันตามีการพัฒนาการท่องเที่ยวให้มากขึ้นเรื่อยๆ การขยายตัวของธุรกิจที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างรวดเร็วและส่วนใหญ่เป็นการดำเนินธุรกิจโดยนักลงทุนจากภายนอก ทำให้ชุมชนฝั่งตะวันตกเกิดการยอมรับในการเปลี่ยนแปลงกิจกรรมการใช้ที่ดินไปโดยปริยาย เนื่องจากคิดว่าตนเองไม่มีสิทธิในการกำหนดการก่อสร้างหรือการใช้ที่ดินของนายทุนที่ซื้อที่ดินไป เขตชุมชนตะวันตกจึงเป็นเขตที่คนในชุมชนอนุญาตให้มีการใช้ที่ดินต่างๆ เกิดขึ้นปะปนกันได้

1) บริเวณที่พักอาศัย

ปัจจุบันเขตที่พักอาศัยของชุมชนไม่มีการแบ่งเขตเป็นที่พักอาศัยที่ชัดเจน กล่าวคือ มีลักษณะการใช้ที่ดินหลากหลายรูปแบบปะปนกัน คนในชุมชนไม่ได้กำหนดว่า การใช้ที่ดินสำหรับเป็นที่พักอาศัยนี้จะต้องเป็นที่พักอาศัยของชุมชนมุสลิมเท่านั้น การใช้ที่ดินอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวสามารถเกิดขึ้นในชุมชนได้ (เช่น ที่พักสำหรับนักท่องเที่ยวเกิดขึ้นได้ในบริเวณที่พักอาศัยของคนในชุมชน เป็นต้น) รวมถึงกิจกรรมที่ผิดหลักบัญญัติศาสนาด้วย (เช่น ร้านค้าที่ขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์สามารถอยู่ในละแวกเดียวกับบ้านพักอาศัยของชาวมุสลิมได้ เป็นต้น) บุคคลต่างศาสนาสามารถเข้ามาอยู่ในชุมชนและดำเนินกิจกรรมต่างๆ ได้โดยเสรี

ตัวอย่างการสัมภาษณ์มะคนหนึ่ง อายุ 90 ปีซึ่งมีบ้านอยู่ในบริเวณริเวียร่ารีสอร์ท เนื่องจากหลานสาวและหลานเขยขอที่ดินบริเวณหาดคลองโตบจากมะเพื่อเปิดรีสอร์ท

“ที่ดินที่รีสอร์ทนี้เป็นมรดกตกทอดมา ตอนแรกก็ไม่คิดว่าจะมีราคา แต่หลานเขยมาขอที่ทำรีสอร์ทเนื่องจากบอกว่า ไม่อยากทำสวนยาง ทำสวนยางไม่ไหวแล้ว ...มะไม่ค่อยชอบนักท่องเที่ยว พูดจากันไม่รู้เรื่อง แต่จะมาก็ได้ไม่พริ้อ (ไม่เป็นไร) ไม่ได้เข้ามายุ่งด้วย...”²⁰

ในตอนเย็นๆ หรือวันหยุดจะมีเด็กชาวสวีเดน 2 พี่น้อง (มาอยู่เมืองไทย 10 เดือน) มาเล่นกับเหลนของมะทุกวัน ช่วงที่เข้ามาใหม่ๆ เด็ก 2 คนก็ไม่กล้าเข้ามาเล่นในบ้าน แต่มะเป็นผู้อนุญาตให้เด็ก 2 คนเข้ามาเล่นกับเหลนในบ้านเอง

“ตอนแรกๆ เด็กหรั่งมันไม่กล้าเข้ามาเล่น มะเองแหละ บอกให้มันเข้ามาได้ พอให้เข้ามาก็เข้ามาเล่นทุกวัน แผลง (พูด) อะไรกันก็ไม่รู้ ไม่รู้รู้ฟังกันมั่งม่าย”²¹

ทุกวันเด็กชาวสวีเดนจะเข้ามาเล่นบริเวณห้องรับแขกในบ้านมะ โดยมะเองก็ไม่ได้แสดงท่าทีรังเกียจ เมื่อถึงเวลาละหมาด มะจะเดินเข้าไปในตัวบ้านเพื่อเข้าไปทำละหมาดเพียงลำพัง บางครั้งเด็กชาวสวีเดนจะชะงักหน้าเข้าไปดูมะทำละหมาด แต่จะไม่ล้วงเข้าไปในตัวบ้าน

²⁰ สัมภาษณ์ มะจันเลาะ (นามสมมติ) , 8 มีนาคม 2550 ที่ริเวียร่ารีสอร์ท.

²¹ สัมภาษณ์ มะจันเลาะ (นามสมมติ) , 8 มีนาคม 2550 ที่ริเวียร่ารีสอร์ท.

ลึกเกินกว่าห้องรับแขก ระหว่างที่มะทำละหมาด เด็กๆ จะเล่นกันอย่างเงียบๆ ไม่ส่งเสียงดัง จากการสังเกตของผู้วิจัยที่ได้เข้าพักในรีสอร์ทแห่งนี้ พบว่า มีเพียงเด็ก 2 คนเท่านั้นที่เข้ามาเล่นในบ้านของมะ นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติไม่ได้แวะเข้ามาที่บ้านเลยแม้ว่าบ้านของมะจะอยู่ปากทางเข้ารีสอร์ทก็ตาม

รูปที่ 21 เด็กชาวสวีเดนที่เข้ามาเล่นในบ้านมะซึ่งอยู่ปากทางเข้ารีสอร์ท

เช่นเดียวกับบ้านของชาวมุสลิมอื่นๆ ในชุมชน แม้ว่าจะมีที่พักเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวเกิดขึ้นบริเวณใกล้เคียงกัน นักท่องเที่ยวก็จะไม่ได้แวะเข้าไป อาจจะมีบ้างที่แวะทักทายหรือโบกไม้โบกมือให้กับชาวบ้านเมื่อเดินหรือนั่งรถผ่าน ยกเว้นบางบ้านที่ได้เปิดกิจการต่างๆ ที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว เช่น บริการซักอบรีด บริการให้เช่ารถจักรยานยนต์ บริการอินเทอร์เน็ต ร้านอาหาร ร้านขายของชำ เป็นต้น นักท่องเที่ยวก็จะเข้าไปใช้บริการซึ่งส่วนใหญ่บ้านที่เปิดให้บริการเหล่านี้จะใช้พื้นที่ส่วนหน้าบ้านเป็นร้านค้าหรือร้านอาหาร ภายในตัวบ้านหรือชั้น 2 ของบ้านยังคงเป็นที่อยู่อาศัยตามปกติ คนในชุมชนจึงไม่รู้สึกรู้ว่าการใช้ที่ดินที่เกิดขึ้นเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวนั้นกระทบต่อที่พักอาศัยของตน ประกอบกับสิ่งปลูกสร้างต่างๆ เกิดขึ้นนั้นมีขอบเขตหรือรั้วกันเขตที่ชัดเจน ไม่ยุ่งเกี่ยวกัน ต่างคนต่างอยู่ สิ่งปลูกสร้างสำหรับรองรับนักท่องเที่ยวแทบจะไม่ทำให้เกิดปัญหากับที่พักอาศัยของคนในชุมชน ยกเว้นเพียงเรื่องเดียว คือ ปัญหาน้ำท่วมบ้านเรือน เนื่องจากการ

ลมทางระบายน้ำของที่พักสำหรับนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะในช่วงหน้าฝน เมื่อฝนตกหนัก น้ำจากเทือกเขาจะระบายลงทะเลไม่ทัน ทำให้น้ำไหลเข้าสู่บ้านเรือนที่อยู่บริเวณชายหาด เช่นเดียวกับน้ำท่วมถนน ชาวบ้านเคยแจ้งให้อบต.เข้ามาแก้ไข แต่ก็ยังไม่มีการดำเนินการใดๆ²²

2) พื้นที่สาธารณะ

พื้นที่สาธารณะ คือ พื้นที่ของรัฐ ไม่มีผู้ใดเป็นเจ้าของ ทุกคนในชุมชนมีสิทธิในการใช้พื้นที่สาธารณะโดยเท่าเทียมกัน เช่น ถนน สวนสาธารณะ เป็นต้น เมื่อมีการท่องเที่ยวเข้ามาในเกาะลันตาทำให้พื้นที่สาธารณะกลายเป็นพื้นที่ที่คนในชุมชนต้องใช้ร่วมกับนักท่องเที่ยว การปรับปรุงถนนหรือการสร้างสวนสาธารณะขึ้นมาใหม่เพื่อรองรับการท่องเที่ยว ชาวชุมชนฝั่งตะวันตกเห็นว่าไม่ส่งผลต่อชุมชน เช่น จุดชมวิวยิวบริเวณคลองโศภที่สร้างขึ้นใกล้กับกูโบร์เก่านั้น ไม่มีผลอะไรเนื่องจากมีกำแพงกั้นไว้ เป็นต้น นอกจากนี้ชุมชนยังได้รับประโยชน์จากพื้นที่สาธารณะเหล่านี้ด้วย กล่าวคือ ทำให้ชุมชนมีที่พักผ่อนหย่อนใจและมีการคมนาคมที่สะดวกมากขึ้น

อย่างไรก็ดี ปัจจุบันปัญหาที่เกี่ยวกับพื้นที่สาธารณะที่สำคัญบนเกาะคือ ปัญหาน้ำไหลกัดเซาะถนน เนื่องมาจากการก่อสร้างและถมที่ทับทางระบายน้ำ โดยเฉพาะในช่วงหน้าฝน เมื่อฝนตกลงมาทำให้น้ำไม่สามารถระบายได้ทัน และไหลท่วมเอ่อขึ้นถนน ทำให้ต้องมีการซ่อมแซมถนนทุกปี แต่ก็ยังไม่ใช้การแก้ปัญหาที่ถูกต้อง เนื่องจากการแก้ปัญหาที่ถูกต้อง คือ ต้องมีการวางท่อระบายน้ำก่อนที่จะมีการก่อสร้างถนน และถมที่เพื่อทำการก่อสร้าง ปัญหาถนนเป็นหลุมเป็นบ่อและน้ำท่วมขังนี้ทำให้ชาวชุมชนบนเกาะลันตาได้รับความลำบาก คือ เนื่องจากเกิดอุบัติเหตุบ่อยครั้ง เพราะถนนลื่น ถนนเป็นหลุมเป็นบ่อทำให้เสียหลัก โดยเฉพาะการเดินทางในตอนกลางคืนและช่วงเช้ามีด

²² สัมภาษณ์ สหส ขาวเชื้อ หมาดเหรัมย์ ขาวเชื้อ จ๊ะเนาะ ทังอืด และจ๊ะไร (นามสมมติ) , 20 กรกฎาคม 2551 ที่บ้านคลองโขง.

รูปที่ 22 น้ำท่วมจากเทือกเขาไหลท่วมถนนเนื่องจากทางระบายน้ำถูกถมทับ

3) พื้นที่การเกษตร

ปัจจุบันที่ดินสำหรับการเกษตรทางฝั่งตะวันตกส่วนใหญ่เป็นสวนยางพาราอยู่บนภูเขาบริเวณตอนกลางของเกาะ พื้นที่การเกษตรริมทะเลซึ่งเดิมบางส่วนเคยเป็นทุ่งนาได้กลายเป็นที่พักสำหรับรองรับนักท่องเที่ยวไปเกือบหมดแล้ว เหลือเพียงสวนยางพาราและสวนมะพร้าวอยู่เพียงเล็กน้อยและถูกขายให้กับนายทุนต่างถิ่นไปเกือบหมดแล้วเช่นกัน ชาวมุสลิมทางฝั่งนี้ไม่มีความต้องการที่จะแบ่งเขตการใช้ที่ดินสำหรับการเกษตรที่ชัดเจน เพราะคิดว่าปัจจุบันพื้นที่สำหรับการเกษตรส่วนใหญ่ก็อยู่บนควนหรือบนภูเขาอยู่แล้ว แต่หากที่บนภูเขาขายได้ราคาดีก็จะขาย ปัจจุบันที่ดินบนภูเขากำลังได้ราคาดี เพราะที่ดินบริเวณริมชายหาดได้ถูกขายไปหมดแล้ว นายทุนจึงเริ่มมองหาที่ดินใหม่ ๆ ซึ่งก็คือที่ดินบนภูเขาเนื่องจากทัศนียภาพที่มองลงจะเห็นทะเลที่สวยงาม ชาวมุสลิมที่มีที่ดินสำหรับการเกษตรก็พร้อมจะขายที่ดินให้นายทุน ดังตัวอย่างการสัมภาษณ์

“...ปีะก็มีที่ทำสวนยางจะยกให้ แต่ตอนนี้เรื่อง โฉนดยังไม่เรียบร้อย กำลังขอร้องให้เป็นที่ น.ส.3 อยู่ มันจะได้ขายง่ายและมีราคามากกว่า... ไม่อยากทำสวนยางแล้ว มันเหนื่อย คนรุ่นเราก็อำไม่เป็นกันแล้ว มันทำไม่ไหว ถ้าทำสวนยางกว่าจะได้เงิน

มาต้องปลูกคั้งหลายปี คิดดูนะ ปลูกยางกว่าจะกรีดยางได้ตั้งสี่ห้าปี แต่ถ้าทำรี สอรั่มันเห็นเงินเข้ามาทันที มันต่างกัน ทำรีสอรั่มันสบายกว่า”²³

คนรุ่นใหม่เริ่มมีความคิดเช่นนี้มากขึ้นเนื่องจากไม่ต้องทำงานหนักอย่างการทำสวนยางหรือการทำประมง และเห็นว่าการทำงานที่เกี่ยวกับท่องเที่ยวสบายและมีรายได้ดีกว่า

4) สถานที่ราชการและหน่วยงานบริการประชาชน

การใช้ที่ดินสำหรับหน่วยงานราชการและหน่วยงานประชาชน ทางฝั่งนี้มี

หน่วยงานราชการและหน่วยงานบริการประชาชนที่สำคัญได้แก่ สถานีอนามัย ศูนย์เด็กเล็กและโรงเรียน ความคิดเห็นของคนในชุมชนเกี่ยวกับกิจกรรมการใช้ที่ดินประเภทนี้มีลักษณะคล้ายคลึงกับการใช้ที่ดินสำหรับพื้นที่สาธารณะ กล่าวคือ เมื่อมีการท่องเที่ยวเข้ามาในเกาะลันตาทำให้คนในชุมชนต้องใช้สถานที่เหล่านี้ร่วมกับนักท่องเที่ยว ปัจจุบันความต้องการของนักท่องเที่ยวในการใช้บริการสถานที่เหล่านี้ไม่สูงนักทำให้คนในชุมชนไม่รู้สึกรู้ว่าต้องมี “การแย่งชิง” กันใช้บริการ หากนักท่องเที่ยวเกิดเจ็บป่วยก็มีคลินิกบริการซึ่งสะดวกกว่าที่จะไปใช้บริการของสถานีอนามัยและไม่ต้องเดินทางไกลไปถึงโรงพยาบาลซึ่งอยู่อีกฝากหนึ่งของเกาะ หรือในกรณีของสถานศึกษาซึ่งนักท่องเที่ยวที่เข้ามาพักบนเกาะลันตาแบบระยะยาวนิยมส่งบุตรหลานที่อยู่ในวัยเรียนให้เข้าเรียนตามปกติ แต่ก็ไม่ได้เข้าเรียนในโรงเรียนของไทย เนื่องจากบนเกาะลันตามีโรงเรียนนานาชาติและโรงเรียนของเด็กสวีเดนเปิดสอน ส่วนใหญ่เด็กต่างชาติจึงเข้าเรียนที่นั่น มีน้อยมากที่เข้าเรียนโรงเรียนไทย เนื่องจากผู้ปกครองต้องการให้ลูกได้เรียนรู้วัฒนธรรมไทย²⁴ ชาวเกาะลันตามีนิสัยโอบอ้อมอารี จึงพร้อมที่จะแบ่งปันและช่วยเหลือนักท่องเที่ยวที่มาร่วมใช้สถานที่เหล่านี้อยู่แล้ว

สถานที่ราชการที่สำคัญแห่งหนึ่งบนเกาะลันตาที่อยู่บริเวณชายหาด คือ สำนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะลันตาใหญ่ (อบต.) ซึ่งตั้งอยู่บนสันทรายบริเวณหาดคลองโตนชายหาดหน้าสำนักงาน อบต. นี้เป็นชายหาดสาธารณะที่ทอดตัวเป็นแนวยาว ซึ่งนักท่องเที่ยวนิยมมาอาบแดดกันที่นี่ ทางลงสู่ชายหาดมีถนนสาธารณะเล็กๆ อยู่แต่ในความเป็นจริง นักท่องเที่ยวสามารถเดินผ่านถนนทางเข้า อบต. ได้ หรือหากนักท่องเที่ยวเดินเข้าทางถนนสาธารณะ ก็จะสามารถเดินเข้ามาอาบแดดบริเวณหน้า อบต. ได้ เนื่องจากพื้นที่ชายหาดนั้นทอดติดกัน

²³ สัมภาษณ์ อานนท์ ทังฮืด, 8 มีนาคม 2550 ที่บ้านคลองโจง.

²⁴ สัมภาษณ์ ภัทธนันท์ หลานหาด, ครูโรงเรียนบ้านพระแอะ, 11 มีนาคม 2550 ที่โรงเรียนบ้าน

“ตอนกลางวัน อบต.เปิดทำงาน ฝรั่งเศสก็มาแอบแคคได้ เพราะมันก็เป็นสิทธิของเค้าที่จะมาใช้ชายหาด นักท่องเที่ยวเค้าต้องการความอิสระ หาดที่เกาะลันตานี้เป็นหาดสาธารณะ เปิดได้ทั่วไป ต่างกับเกาะสมุยที่เป็นหาดปิด”²⁵

“เขตพื้นที่ราชการก็มาแอบแคคบริเวณชายหาดได้ ผมไปมาหลายประเทศ มันบังคับเค้าไม่ได้”²⁶

แต่อย่างไรก็ดี ถึงแม้บริเวณชายหาดหน้า อบต. จะเปิดให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้ามาแอบแคคได้ แต่พฤติกรรมที่ยอมรับไม่ได้ ก็คือ การมีเพศสัมพันธ์หรือการแสดงออกเกี่ยวกับเรื่องเพศที่ไม่เหมาะสม และหากต้องการเข้ามาขังตัวอาคารหรือเข้าไปในบริเวณชุมชน นักท่องเที่ยวก็ต้องแต่งกายให้เรียบร้อย หาผ้ามาปิด และในยามวิกาลทาง อบต. ก็ต้องรักษาความปลอดภัยเช่นเดียวกับสถานที่ราชการอื่นๆ จึงต้องห้ามไม่ให้มีผู้เข้าไปบริเวณชายหาด เนื่องจากอาจเข้าไปก่อความเสียหายให้กับสำนักงาน อบต. ได้ ปัจจุบันวัยรุ่นบนเกาะลันตา นิยมออกมากินเบียร์กินเหล้าบริเวณกันตอนกลางคืน และทิ้งขวดไว้เกลื่อนชายหาด (ไม่เฉพาะแต่หาดหน้า อบต. และตลอดแนวชายหาดสาธารณะ) ทาง อบต. ได้ทำการปราบปรามโดยรวมมือกับ โต๊ะอิหม่าม โต๊ะบิหราย และ อพปร. มาลาดตระเวน เพราะวัยรุ่นมุสลิมถ้าเห็น โต๊ะอิหม่ามจะเกรงกลัว แต่ก็ไม่ค่อยได้ผลมากนัก เนื่องจากได้ผลเป็นครั้งๆ ไป เมื่อไล่ไปก็กลับมาอีก

²⁵ สัมภาษณ์ จันทพล อ่องสัน, รักษาการหัวหน้าสำนักปลัด, 18 กรกฎาคม 2551 ที่ อบต.เกาะลันตาใหญ่.

²⁶ สัมภาษณ์ อารมณ ก่อชาติ, นายก อบต. เกาะลันตาใหญ่และเจ้าของลันตาพาราไดซ์, 18 กรกฎาคม 2551 ที่ อบต. เกาะลันตาใหญ่.

รูปที่ 23 ชายหาดบริเวณหน้าองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะลันตาใหญ่

รูปที่ 24 ป้ายห้ามเข้ายามวิกาลบริเวณทางเข้าองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะลันตาใหญ่

5) ร้านค้า และ/หรือร้านอาหาร

การใช้ที่ดินสำหรับเป็นร้านค้า และ/หรือร้านอาหาร ในผังนี้สามารถเกิดได้ทั่วไป ไม่ต้องการแบ่งเขตขึ้นมาเป็นพิเศษ โดยสามารถขึ้นปะปนได้ในเขตชุมชน ชาวมุสลิมเห็นว่าเป็นสิทธิส่วนตัวของผู้ประกอบการที่จะดำเนินกิจการอะไรก็ได้ ชาวมุสลิมเองก็สามารถเข้าไปซื้อของในร้านค้าที่ขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ เพียงแต่ไม่ซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ หรือนักท่องเที่ยวก็สามารถเข้ามากินอาหารในร้านค้ามุสลิมได้โดยศาสนาอิสลามไม่ได้มีข้อห้ามไว้ สิ่งเหล่านี้เป็นเรื่องของปัจเจกบุคคล แต่ในส่วนลึกแล้วก็ไม่ต้องการให้ร้านค้าหรือร้านอาหารเหล่านี้จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อย่างเปิดเผย เพราะแม้ว่าศาสนาจะมีข้อห้ามไว้ แต่หากมีการซื้อขายได้ง่ายและเปิดเผยก็จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสังคมมุสลิม โดยเฉพาะในวัยรุ่นที่ปัจจุบันนี้มีการเปลี่ยนแปลงไปมากแล้ว อย่างไรก็ตาม ชาวมุสลิมทางฝั่งนี้ก็เห็นว่าเป็นไปได้ยากที่จะจัดบริเวณหรือโซนนิ่ง (zoning) พื้นที่สำหรับร้านค้าหรือร้านอาหารที่จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เพราะตราบดที่นักท่องเที่ยวยังมีความต้องการบริโภคอยู่ ร้านค้าและร้านอาหารก็ต้องหามาจำหน่ายเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว อีกทั้งร้านค้าที่ขายสินค้านั้นชาวมุสลิมก็สามารถเข้าไปซื้อของทั่วไปได้ เพียงแต่จะไม่ซื้อสินค้าที่ผิดหลักศาสนา โดยเฉพาะเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ดังนั้น ร้านค้าและ/หรือร้านอาหารประเภทนี้จึงอยู่ในบริเวณชุมชนได้

รูปที่ 25 ตัวอย่างร้านค้าแห่งหนึ่งที่อยู่ติดทางหลวงชนบทสายศาลาด่าน-สังกาอู เป็นร้านที่ตั้งอยู่ปากทางเข้าบึงกะโล บริเวณหาดคลองโตบ หน้าร้านมีเครื่องดื่มแอลกอฮอล์วางแสดงอยู่ โดยชาวมุสลิมในท้องถิ่นก็สามารถเข้าไปซื้อสินค้าในร้านนั้นได้

ร้านค้าและร้านอาหารที่ดำเนินกิจการ โดยบุคคลต่างศาสนานั้นบางร้านก็เช่าที่ดิน

จากชาวมุสลิม การให้ผู้ประกอบการดำเนินค้าขายสิ่งที่เป็นข้อห้ามทางศาสนานั้น ชาวมุสลิมทางฝั่งตะวันตกเห็นว่าไม่ผิดข้อห้ามของศาสนาอิสลามเนื่องจากไม่ได้ดำเนินกิจกรรมเหล่านั้นด้วยตัวเอง ชาวมุสลิมทางฝั่งนี้ก็มีความเห็นว่าการใช้ที่ดินที่เป็นข้อห้ามทางศาสนาของชาวมุสลิมสามารถเกิดขึ้นปะปนในชุมชนได้ เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่มีไว้เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว และชาวมุสลิมทางฝั่งตะวันตกบนเกาะลันตายอมรับในพฤติกรรมการบริโภคของนักท่องเที่ยวได้

การยอมรับในพฤติกรรมการบริโภคของนักท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นในกิจกรรมการใช้ที่ดินเหล่านี้ เป็นเพราะการเข้าสู่ช่วงของการพัฒนาการท่องเที่ยวหรือ The Development Stage ของชุมชนฝั่งตะวันตก ดังที่ได้กล่าวไปข้างต้น ซึ่งทำให้ชุมชนเกิดความความต้องการที่จะต้อนรับการท่องเที่ยว เพราะได้รับผลประโยชน์จากการเข้ามาของนักท่องเที่ยว หรือกล่าวได้ว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวทางฝั่งตะวันตกทำให้เกิดการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของชุมชนเกาะลันตา ซึ่งสามารถวิเคราะห์ได้ว่า ความต้องการแบ่งเขตการใช้ที่ดินเพื่อการท่องเที่ยวตามกิจกรรมการใช้ที่ดินเป็นเขตชุมชนตะวันตกนี้ เกิดจากปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจเป็นสำคัญ สอดคล้องกับงานวิจัยการจัดระเบียบทางเศรษฐกิจของชาวโรันามุสลิม : ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชน “ปัตตานี” โดย ศรีพงษ์ อุดมครบ กล่าวคือ ชุมชนเกาะลันตามีการจัดระเบียบทางเศรษฐกิจแบบทวิลักษณ์ (Dual Economy) คือ มีการจัดระเบียบทางเศรษฐกิจแบบดั้งเดิมของชุมชน (Traditional economic organization) และอีกแบบหนึ่ง คือ การจัดระเบียบทางเศรษฐกิจแบบสมัยใหม่ (Modern economic organization) แต่การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจดั้งเดิมไปสู่เศรษฐกิจสมัยใหม่นี้ไม่ได้เกิดขึ้นรวดเร็วนัก เนื่องจากระบบค่านิยมและความเชื่อตามหลักศาสนาอิสลามยังมีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวมุสลิม โดยมีการสะท้อนออกมาในรูปแบบของความต้องการแบ่งเขตการใช้ที่ดินเพื่อการท่องเที่ยวตามกิจกรรมการใช้ที่ดิน กล่าวคือ ถึงแม้ว่าชุมชนทางฝั่งตะวันตกจะมีการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและกลายเป็นเมืองตามเศรษฐกิจแบบใหม่ เช่น การเปิดร้านค้าและ/หรือร้านอาหารเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว การก่อสร้างที่พักสำหรับรองรับนักท่องเที่ยวขึ้นมากมาย แต่ด้วยเศรษฐกิจดั้งเดิมของชุมชนยังดำเนินตามวัฒนธรรมอิสลาม จึงมีกิจกรรมที่ชาวมุสลิมในชุมชนไม่สามารถประกอบการได้ โดยเฉพาะการค้าขายเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ แต่ชุมชนทางฝั่งตะวันตกก็ยอมรับให้กิจกรรมต่างๆ เหล่านี้เกิดขึ้นปะปนในเขตของชุมชนได้ เพียงแต่ชาวมุสลิมในชุมชนจะทราบเองว่า สิ่งใดที่สามารถทำได้โดยไม่ผิดข้อห้ามของศาสนา หรือสิ่งใดที่ไม่สามารถทำได้เพราะผิดข้อห้ามของศาสนา เช่น เจ้าของรีสอร์ทที่เป็นชาวมุสลิมต้องแบ่งพื้นที่ภายในรีสอร์ทให้กับบุคคลต่างศาสนาเพื่อเปิดบริการบาร์ให้กับนักท่องเที่ยวที่เข้าพักหรือชาวมุสลิมให้บุคคลต่างศาสนาเช่าที่ดินหรือสิ่งก่อสร้างเพื่อประกอบร้านค้าและ/หรือร้านอาหารที่จำหน่ายแอลกอฮอล์ เป็นต้น

บริเวณชุมชนตะวันตกนี้เป็นบริเวณที่ชาวมุสลิมและนักท่องเที่ยวใช้พื้นที่ร่วมกัน นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางเข้าออกเขตชุมชนได้โดยเสรี โดยเฉพาะการใช้รถจักรยานยนต์ ที่ไหนที่มีถนนักท่องเที่ยวจะขับรถเข้าไปหมด ถึงแม้ว่าชาวมุสลิมทางฝั่งนี้จะรู้สึกคุ้นเคยกับนักท่องเที่ยว แต่ก็ยังเห็นว่านักท่องเที่ยวเป็นคนแปลกหน้าที่เข้ามาในท้องที่ ในอดีตนั้นชาวมุสลิมบนเกาะไม่แต่งกายล่อแหลม โดยเฉพาะผู้หญิงเมื่อออกจากบ้านนั้นต้องแต่งกายให้มิดชิด ต้องคลุมศีรษะด้วยผ้าญีฮาบ ดังนั้น ใครแต่งตัวล่อแหลมเข้ามา คนในเกาะก็ทราบได้ทันทีว่าคนนั้นคือคนแปลกหน้า ชาวมุสลิมทางฝั่งตะวันตกจึงต้องการให้นักท่องเที่ยวเมื่อออกจากที่พักและเข้าสู่เขตชุมชนประพฤติตนให้เรียบร้อย เช่น ประพฤติตามกฎจราจร แต่งกายให้เรียบร้อยก่อนจากจากที่พัก ไม่ถามหาเรื่องคัม แอลกอฮอล์จากร้านค้ามุสลิม ไม่แสดงออกพฤติกรรมทางเพศที่เปิดเผย ทั้งการกอดจูบและการเกี่ยว พาราตีหญิงสาววัยรุ่นในชุมชน เป็นต้น ตัวอย่างการสัมภาษณ์

“บริเวณชายหาดจะนุ่งน้อยห่มน้อยก็ไม่พริ้ว (ไม่เป็นไร) แต่พอออกมาในเขตชุมชนให้มีเสื้อกับกางเกงใส่ เข้ามาในหลาย (ตลาด) ก็ให้ใส่เสื้อกางเกง เราไม่ใช่ ว่าอยากให้แต่งตัวเหมือนเรา (ชาวมุสลิม) ไม่ใช่จะให้ถึงกับต้องมุงหัว (คลุมศีรษะ) แต่ก็อย่าให้ประเจิดประเจ้อ”²⁷

คำว่า “ประเจิดประเจ้อ” ในที่นี้ หมายถึง

“ขอให้มีเสื้อกางเกงใส่ ไม่ใช่มุงชุดชั้นใน ชุดว่ายน้ำออกมา”

²⁷ สัมภาษณ์คลห๊ะ ทังอีด, โค๊ะอหม่ามบ้านคลองโจง, 8 มีนาคม 2551.

รูปที่ 26 ตัวอย่างการแต่งกายที่ชาวมุสลิมบนเกาะลันตายอมรับได้เมื่อนักท่องเที่ยว
ออกมาจากบริเวณที่พัก

โดยปกติ การแบ่งเขตฝั่งตะวันออกฝั่งตะวันตกและฝั่งตะวันออกของเกาะลันตานั้น ชาวบ้านจะใช้เทือกเขาเกาะลันตาเป็นเกณฑ์ แต่หมู่บ้านที่อยู่ระหว่างฝั่งตะวันออกและตะวันตกนั้น คือ หมู่บ้านคลองนิน มีอาณาเขตติดกับฝั่งตะวันตกซึ่งมีการพัฒนาการท่องเที่ยวสูง ขณะเดียวกันก็ติดกับฝั่งตะวันออกซึ่งยังมีการพัฒนาการท่องเที่ยวน้อย ปัจจุบัน การพัฒนาการท่องเที่ยวได้รุกคืบเข้าไปตามถนนสายหลัก คือ ถนนสายศาลาด่าน – สังกาอู๋ ซึ่งต้องผ่านหมู่บ้านคลองนินด้วย ทำให้หมู่บ้านคลองนินมีสภาพครึ่งหนึ่งเป็นหมู่บ้านที่มีการพัฒนาการท่องเที่ยว และอีกครึ่งหนึ่งยังไม่มี การก่อสร้างเกี่ยวกับการท่องเที่ยวน้อย

รูปที่ 27 บ้านคลองนิมบริเวณฝั่งตะวันตก

จากการสัมภาษณ์วาสนา พิสุทธิ พิสุทธิชลธิ เป็นคนคลองนิม โดยกำเนิดและเห็นสภาพการเปลี่ยนแปลงการท่องเที่ยวบนเกาะลันตามาดังแต่เริ่มแรก มีความเห็นว่า ปัจจุบันการท่องเที่ยวได้รุกคืบเข้ามาทางฝั่งตะวันออกของหมู่บ้านมาก และหมู่บ้านคลองนิมก็เหมือนเป็นเส้นการพัฒนาที่จะเข้าไปหมู่บ้านอื่นๆ ทางฝั่งตะวันออก ดังนั้น จึงต้องการให้กำหนดเขตสำหรับนักท่องเที่ยว คือ ตั้งแต่สามแยกมัสดิบ้านคลองนิม 1 เป็นเขตชุมชนที่นักท่องเที่ยวต้องให้การเคารพในวัฒนธรรม ซึ่งถือเป็นเส้นแบ่งเขตระหว่างฝั่งตะวันออกและฝั่งตะวันตก

“...ผมไปรบมาแล้วว่า ถ้าเลยสามแยกมัสดิมาต้องให้นักท่องเที่ยวแต่งตัวเรียบร้อย เขาก็หาว่าเราบ้า ในที่ประชุมนั้นมีทั้งกำนัน นายกอบต. หลายคนเลย แล้วเค้าทำรีสอร์ทกันทั้งนั้น พวกนี้เค้าก็คิดถึงนักท่องเที่ยวก่อน ทำให้หูดาย ผู้นำเราไม่แข็ง คิดดูว่าทำไมพังงา เกาะยาว เกาะลันตา เค้าทำได้ เห็นมั๊ยที่เกาะยาวเรียบร้อยจะตาย นักท่องเที่ยวบนเกาะยาวต้องเรียบร้อย ถ้าจะเมาก็ไปเมาที่เกาะอื่น ...²⁸”

ข. เขตชุมชนตะวันออก

ฝั่งตะวันออกเป็นเขตที่มีการพัฒนาการท่องเที่ยวน้อยมาก ชุมชนในฝั่งนี้ยังมีความเป็นอยู่แบบชนบทแตกต่างจากฝั่งตะวันตกอย่างชัดเจน แม้ว่าจะมีคนในชุมชนบางส่วนเข้าไปทำงานในเกี่ยวกับธุรกิจการท่องเที่ยวทางฝั่งตะวันตก แต่ชาวชุมชนส่วนใหญ่ยังยึดอาชีพดั้งเดิมคือ เกษตรและทำประมง ปัจจุบันนี้ถนนที่ตัดจากศาลาด่านตรงมายังบ้านเจ๊ะหลีได้สร้างเสร็จแล้ว ทำให้การคมนาคมสะดวกรวดเร็วขึ้น แต่ชุมชนฝั่งตะวันออกยังต้องการให้ชุมชนเป็นชุมชนที่เงียบสงบเหมือน

²⁸ สัมภาษณ์วาสนา พิสุทธิ พิสุทธิชลธิ, เลขฯ อนุญาโตตุลาการ และประกอบธุรกิจส่วนตัว, 19 กรกฎาคม 2551.

ที่เคยเป็นมา การพัฒนาการท่องเที่ยวนั้นต้องการให้เป็นรูปแบบของการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์และการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเท่านั้น ไม่ต้องการให้นายทุนเข้ามาเปิดที่พักเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวหรือสถานบันเทิง เพราะจะทำให้ความเป็นชุมชนดั้งเดิมหายไป ดังตัวอย่างบทสัมภาษณ์

“แถวนี้เป็นแค่ทางผ่าน ฝรั่งเศสก็ถ่ายรูปวิวสวยข้างทาง ในนาบั้ง แวะเข้าไปดูท่าเทียบเรือของชาวบ้านบ้าง”²⁹

“แถวนี้ไม่มีอะไร มีแต่เมืองเก่า ฝรั่งเศสเข้ามาเพราะเค้า (หน่วยงานเกี่ยวกับการท่องเที่ยว) โปรโมทให้เป็นที่ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ฝรั่งเศสไม่ได้เที่ยวเหมือนฝั่งนู่น (ฝั่งตะวันตก) มาดูบ้านยาวที่ตลาดเก่ามั่ง มาดูชาวเลที่สังกาอู่มั่ง ชั้รถมาแป็บๆ แล้วก็ไป ไม่อยู่นาน”³⁰

ตามแนวคิดของ Butler ชุมชนฝั่งตะวันออกยังอยู่ในช่วงเริ่มต้น หรือช่วงสำรวจ (The Exploration Stage) เท่านั้น กล่าวคือ ชุมชนฝั่งตะวันออกยังอยู่ในช่วงที่นักท่องเที่ยวเข้ามาน้อย แนวชายฝั่งส่วนใหญ่ทางฝั่งตะวันออกเป็นเขตป่าชายเลนและแนวโหนดหิน ไม่มีหาดทรายที่ทอดแนวยาว เช่นดั่งฝั่งตะวันตก จึงเป็นที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวและนักลงทุนให้เข้ามาน้อยกว่าฝั่งตะวันตก เกาะลันตาฝั่งตะวันออกถือว่าเป็นสถานที่ที่บริสุทธิ์สำหรับนักท่องเที่ยว ผ่านมาหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ส่งเสริมการท่องเที่ยวทางฝั่งตะวันออกให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์และการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เนื่องจากมีป่าชายเลนอันอุดมสมบูรณ์ที่หมู่บ้านทุ่งหิ่เพ็ง และมีชุมชนเก่าตั้งอยู่ คือ ชุมชนชาวเลที่หมู่บ้านสังกาอู๋ และบ้านชาวบริเวณตลาดเก่าในหมู่บ้านศรีราชา

ลักษณะการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาทางฝั่งตะวันออกเป็นแบบเข้าไปเยือนกลับหรือเป็นเพียงทางผ่านของนักท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวนิยมเช่ารถจักรยานยนต์ขับไปรอบเกาะเพื่อชมธรรมชาติและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชน ดังนั้น กิจกรรมการใช้ที่ดินที่เกิดขึ้นใหม่เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวทางฝั่งนี้จึงเกิดขึ้นน้อยมาก ด้วยเหตุนี้ชายฝั่งตะวันออกของเกาะลันตาจึงยังคงความเป็นชุมชนไว้และเป็นสถานที่ที่บริสุทธิ์อยู่ สภาพของเกาะลันตาฝั่งตะวันออกนี้ตรงกับความคิดของ Butler ที่ว่า จำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาในชุมชนน้อย ทำให้เกิดผลกระทบทางสังคมและ

²⁹ สัมภาษณ์ อับดุลเลาะห์ หวังผล, ผู้ใหญ่บ้านบ้านทุ่งหิ่เพ็ง, 4 เมษายน 2550.

³⁰ สัมภาษณ์ อาหลิ หมาดสาหรณ์, ผู้ใหญ่บ้านบ้านหัวแหลม, 6 เมษายน 2550.

วัฒนธรรมน้อยด้วย เนื่องจากชุมชนยังไม่ต้องนำทรัพยากรต่างๆ ในท้องถิ่นมาเป็นสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยว

ในบางหมู่บ้านของฝั่งตะวันออก ได้แก่ หมู่บ้านทุ่งหีบเพ็ง และหมู่บ้านศรีราชา กำลังเริ่มเข้าสู่ช่วงเกี่ยวพัน หรือ Involvement stage ซึ่งเป็นช่วงที่ชุมชนต้องต้อนรับนักท่องเที่ยวมากขึ้น ทำให้ชุมชนเริ่มปรับตัวเองโดยจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว จะเห็นได้จากมีชาวบ้านในหมู่บ้านทุ่งหีบเพ็งสร้างที่พักสำหรับรองรับนักท่องเที่ยว สร้างโรงเรียนสอนลิง และมีโปรแกรมการท่องเที่ยวของหมู่บ้านทุ่งหีบเพ็งให้นักท่องเที่ยวเข้ามาพักแบบโฮมสเตย์

ในหมู่บ้านศรีราชาซึ่งเป็นชุมชนเก่าที่มีบ้านชาวเป็นเอกลักษณ์ได้มีบ้านบางหลังดัดแปลงบ้านให้เป็นเกสต์เฮาส์ ร้านค้า และร้านอาหารสำหรับนักท่องเที่ยว

แม้ว่าบางหมู่บ้านจะเข้าสู่ช่วงเกี่ยวพัน หรือ Involvement Stage แต่การพัฒนาการท่องเที่ยวของฝั่งตะวันออกก็ยังคงแตกต่างจากฝั่งตะวันตกอย่างเห็นได้ชัด และด้วยการพัฒนาอย่างรวดเร็วของฝั่งตะวันตก ทำให้ชุมชนทางฝั่งตะวันออกได้เห็นตัวอย่างการพัฒนาการท่องเที่ยวและตระหนักว่าการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างรวดเร็วทำให้เกิดผลกระทบต่อชุมชน โดยเฉพาะจะทำให้ชุมชนเปลี่ยนแปลงเพื่อตอบรับกับกระแสการท่องเที่ยว ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในวิถีการดำเนินชีวิตดั้งเดิมของคนในชุมชนและทำให้วัฒนธรรมเปลี่ยนแปลงไป ดังนั้น ชุมชนตะวันออกจึงไม่ต้องการให้ชุมชนตะวันออกเกิดการใช้ที่ดินในรูปแบบใหม่ดังเช่นฝั่งตะวันตก ซึ่งนั่นก็คือ ชุมชนตะวันออกไม่ต้องการให้ชุมชนเกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวเข้าสู่ช่วงการพัฒนา หรือ Development Stage เนื่องจากเห็นว่า หากมีการพัฒนาการท่องเที่ยวมากขึ้นจะทำให้ชุมชนเปลี่ยนแปลงไป

การใช้ที่ดินเมื่อมีนักท่องเที่ยวเข้ามาบนเกาะล้านตามมีการเปลี่ยนแปลงน้อยมาก ชาวมุสลิมทางฝั่งตะวันออกต้องการให้พื้นที่บริเวณฝั่งตะวันออกทั้งหมดเป็นเขตอนุรักษ์ชุมชนและวัฒนธรรมดั้งเดิมของชาวเกาะล้านเอาไว้ โดยไม่ต้องการให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งตะวันตก โดยเฉพาะการก่อสร้างที่พักสำหรับนักท่องเที่ยว ร้านค้า ร้านอาหาร รวมถึงสถานบันเทิงต่างๆ เนื่องจากจะทำให้ชุมชนเปลี่ยนแปลงไป ดังนี้

1) ที่พักอาศัย

ชาวมุสลิมทางฝั่งตะวันออกต้องการให้คงสภาพบริเวณหรือโซน (zone) สำหรับที่พักอาศัยที่เป็นที่พักอาศัยไว้ให้เป็นเช่นในปัจจุบัน ไม่ต้องการให้เกิดที่พักสำหรับนักท่องเที่ยวหรือสถานบันเทิงขึ้นในบริเวณที่พักอาศัยของคนในชุมชน เนื่องจากจะทำให้นักท่องเที่ยวหรือคนแปลกหน้าเข้ามาในชุมชนมากขึ้น ทำให้ชุมชนเปลี่ยนแปลง ชาวมุสลิมฝั่งตะวันออกต้องการรักษาความสงบในชุมชนและปกป้องรักษาวัฒนธรรมมุสลิมไว้สืบต่อไป เพราะหากมีการท่องเที่ยวเข้ามาจะทำให้วิถีชีวิตความเป็นอยู่และวัฒนธรรมเปลี่ยนแปลงไป ดังตัวอย่างบทสัมภาษณ์

“ไม่อยากให้การท่องเที่ยวเข้ามา เพราะอยากนอนหลับอย่างสบายใจในบ้านตัวเอง ทุกวันนี้อยู่แบบไม่ต้องถือกระเป๋าประตู ไม่ต้องใส่กุญแจ ของในบ้าน รถไม่เคยหาย หากการท่องเที่ยวเข้าจะไม่เป็นอย่างนี้อีกต่อไป”³¹

“แต่งงานแล้วย้ายมาอยู่ที่เจ๊ะหลีกับแฟนได้ 4-5 ปีแล้ว เมื่อก่อนอยู่แถวคลองนิน ย้ายมาเพราะไม่ค่อยชอบคลองนิน มีการท่องเที่ยวมาก ไม่อยากให้ลูกสาวสองคนเห็นฝรั่งแก่ๆ ทุกๆ วัน กลัวว่าลูกจะทำตาม”³²

2) ที่พักสำหรับนักท่องเที่ยว

ชาวมุสลิมทางฝั่งตะวันออกไม่ต้องการให้เกิดการก่อสร้างที่พักสำหรับนักท่องเที่ยวขนาดใหญ่เช่นฝั่งตะวันตก ที่พักเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่ชาวมุสลิมทางฝั่งนี้ยอมให้เกิดขึ้นได้ คือ ที่พักขนาดเล็กแบบเกสต์เฮาส์ และ โฮมสเตย์ เนื่องจากที่พักแบบนี้มีนักท่องเที่ยวเข้ามาพักจำนวนน้อยและทำให้นักท่องเที่ยวได้ใกล้ชิดกับคนในชุมชนซึ่งจะได้เรียนรู้วิถีชีวิตของชาวบ้านได้มากกว่าการเข้าพักแบบรีสอร์ทหรือบังกะโล

“ถ้ามีบังกะโลเกิดขึ้น นักท่องเที่ยวก็ต้องเข้ามามากขึ้นด้วย ตอนที่เป็นอย่างนี้ดีแล้วมีไม่มาก นับจำนวนได้ ถ้าที่พัคน้อย นักท่องเที่ยวก็มีน้อย เรายังดูแลได้”³³

ถึงแม้ว่าจะมีนายทุนเข้ามาซื้อที่ดินทางฝั่งตะวันออกไปมากแล้ว แต่ก็ยังไม่กล้ามาลงทุนทำเป็นที่พักสำหรับนักท่องเที่ยว เนื่องจากภูมิประเทศที่ต่างจากฝั่งตะวันตก ทำให้เกรงว่านักท่องเที่ยวจะไม่เข้าพักและไม่คุ้มค่ากับการลงทุน บริเวณบ้านคลองนิน ซึ่งเป็นหมู่บ้านที่อยู่ระหว่างฝั่งตะวันตกและฝั่งตะวันออกนั้น เคยมีที่พักสำหรับนักท่องเที่ยวเกิดขึ้นบริเวณทางเข้าเขาไม้แก้ว (สามแยกมัสยิด) แต่ก็ไม่สามารถประกอบกิจการอยู่ได้นาน ไม่ค่อยมีนักท่องเที่ยวเข้ามาพัก และร้านอาหาร รวมถึงร้านค้าคาราโอเกะในละแวกนั้นก็อยู่ได้ไม่นาน เนื่องจากไม่มีคนเข้าไปใช้บริการ ทั้งนักท่องเที่ยวซึ่งเลือกที่จะใช้บริการบริเวณริมชายหาดฝั่งตะวันตกมากกว่าเพราะ “ได้บรรยากาศ” ของ

³¹ สัมภาษณ์ วาสนา ย่าแหม, 8 เมษายน 2550. ที่สำนักงาน โครงการฟื้นฟูวิถีชีวิตชุมชนดั้งเดิม และการจัดการระบบนิเวศที่ยั่งยืนบนเกาะลันตา.

³² สัมภาษณ์ อารณีย์ ราชาศาสตร์, 8 เมษายน 2550. ที่สำนักงาน โครงการฟื้นฟูวิถีชีวิตชุมชนดั้งเดิม และการจัดการระบบนิเวศที่ยั่งยืนบนเกาะลันตา.

³³ สัมภาษณ์ สมชาย มุดา, ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านหัวแหลม, 7 เมษายน 2551 ที่สำนักงาน โครงการฟื้นฟูวิถีชีวิตชุมชนดั้งเดิม และการจัดการระบบนิเวศที่ยั่งยืนบนเกาะลันตา.

ทะเลมากกว่า รวมถึงชาวบ้านที่อยู่ในละแวกนั้นก็ไม่ได้เข้าไปใช้บริการ ยิ่งเป็นร้านอาหารโอเคและร้านขายเครื่องคัมแอลกอฮอล์ยิ่งอยู่ไม่ได้ เนื่องจากชาวบ้านไม่เห็นด้วย ดังบทสัมภาษณ์

“...ที่พัก คาราโอเกะ แถวเขาไม่แก้วมันแข็งไปจะหมดแล้ว คนนอกมาทำแล้วอยู่ไม่ได้ เพราะคนแถวนั้นเค้าฮายัด (แข่ง) ไว้ว่าถ้ามาทำแถวๆ มัสนิคจะต้องฉิบหายหมด...”³⁴

3) พื้นที่การเกษตร

ชาวมุสลิมทางฝั่งตะวันออกไม่ต้องการให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในพื้นที่การเกษตร เช่นเดียวกับพื้นที่อาศัย โดยต้องการรักษาพื้นที่การเกษตรไว้ เพราะถึงแม้ว่าจะเข้าไปทำงานในภาคการท่องเที่ยว แต่เมื่อถึงฤดูที่มีนักท่องเที่ยวเข้ามาน้อยก็จะสามารถกลับมาทำการเกษตรได้ แต่ก็มีชาวบ้านบางส่วนได้ขายที่ดินการเกษตรให้กับนายทุนที่เข้าวันซื้อไปแล้ว แต่เนื่องจากฝั่งตะวันออกยังมีการท่องเที่ยวเกิดขึ้นน้อย นายทุนจึงยังไม่ได้เปลี่ยนแปลงที่ดินเป็นที่พักสำหรับรองรับนักท่องเที่ยว ชาวบ้านเห็นว่าหากนายทุนต้องการที่จะสร้างที่พักหรือกิจการอื่นๆ ขึ้นมาเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวก็ไม่สามารถห้ามได้ เนื่องจากเป็นสิทธิ์ของนายทุน แต่หากมีการก่อสร้างขึ้นมาจริงๆ ชาวบ้านคงจะมีกฎสำหรับนักท่องเที่ยวที่จะเข้ามาในบริเวณชุมชนฝั่งตะวันออก

4) พื้นที่สาธารณะ

พื้นที่สาธารณะ คือ พื้นที่ของรัฐ ไม่มีผู้ใดเป็นเจ้าของ ทุกคนในชุมชนมีสิทธิในการใช้พื้นที่สาธารณะโดยเท่าเทียมกัน เช่น ถนน สวนสาธารณะ เป็นต้น เมื่อมีการท่องเที่ยวเข้ามาในเกาะลันตาทำให้พื้นที่สาธารณะกลายเป็นพื้นที่ที่คนในชุมชนต้องใช้ร่วมกับนักท่องเที่ยว การปรับปรุงถนนหรือการสร้างสวนสาธารณะขึ้นมาใหม่เพื่อรองรับการท่องเที่ยวไม่ส่งผลต่อชุมชนและชุมชนยังได้รับประโยชน์จากกิจกรรมเหล่านี้ด้วย กล่าวคือ ทำให้ชุมชนมีที่พักผ่อนหย่อนใจและมีการคมนาคมที่สะดวกมากขึ้น

อย่างไรก็ดี ชาวบ้านทางฝั่งตะวันออกเริ่มต้นตัวกับโครงการวางและจัดทำผังพัฒนาพื้นที่เฉพาะชุมชนเกาะลันตาใหญ่มากขึ้น โครงการนี้เป็นโครงการของทางจังหวัดกระบี่ที่ ต้องการพัฒนาเกาะลันตาให้เป็นเมืองแห่งการท่องเที่ยวจึงได้ว่าจ้างบริษัทเอกชน (บริษัทซีเอ็มซี ยูนิเวอร์แซล จำกัด) ให้จัดทำแผนโครงการขึ้น ในแผนการพัฒนาที่ทางบริษัทฯ เสนอทางจัดหัวคั้น

³⁴ สัมภาษณ์วาสนา พิสุทธิ พิสุทธิชลธิ, เลขานุการโศดูลาการ และประกอบธุรกิจส่วนตัว,

ปรากฏว่า ทางฝั่งตะวันออกจะมีโครงการพัฒนาที่สำคัญ คือ โครงการท่าเทียบเรือ (Marina) เพื่อการท่องเที่ยว และโครงการรกรางรอบเกาะลันตาใหญ่ ชาวบ้านเห็นว่าหากมีการก่อสร้างโครงการนี้เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวจะทำให้ชุมชนได้รับผลกระทบอย่างแน่นอน

ชาวบ้านทางฝั่งตะวันออกแสดงความคิดเห็นต่อ โครงการท่าเทียบเรือ (Marina) เพื่อการท่องเที่ยวว่า เป็น โครงการที่ต้องการเปลี่ยนทะเลทางฝั่งตะวันออกให้เป็นที่จอดเรือยอร์ช ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อป่าชายเลนและต่อสัตว์น้ำในบริเวณนั้น การพัฒนาโครงการนี้จะทำให้เกิดปัญหาการใช้เส้นทางออกทะเลของชาวบ้านและทำให้ชาวบ้านไม่สามารถออกเรือได้ตามปกติ อันจะนำมาสู่การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของชุมชน ส่วน โครงการรกรางรอบเกาะนั้นจะทำให้นักท่องเที่ยวเข้ามาทางฝั่งตะวันออกได้สะดวกมากขึ้น จะทำให้ชุมชนต้องเปิดรับการท่องเที่ยวมากขึ้น หากนักท่องเที่ยวเข้ามามากเกินไปจะทำให้เกิดปัญหาตามมา ได้แก่ ปัญหาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวมุสลิม นอกจากนี้ ปัจจุบันชาวบ้านทางฝั่งตะวันออกนี้กำลังมีปัญหาในเรื่องกรรมสิทธิ์การยึดครองที่ดินทับพื้นที่เขตอุทยานแห่งชาติ ซึ่งโครงการก่อสร้างรกรางรอบเกาะนี้มีแนวโน้มว่าจะสร้างบนพื้นที่กำลังมีปัญหาถกกันอยู่ ชาวบ้านเกรงว่าจะทำให้เสียพื้นที่ทำกินให้กับรัฐไป

5) สถานที่ราชการ/หน่วยงานบริการประชาชน

การใช้ที่ดินสำหรับหน่วยงานราชการและหน่วยงานประชาชนของทางฝั่งนี้มีหน่วยงานราชการและหน่วยงานประชาชนที่สำคัญ คือ โรงพยาบาลเกาะลันตาใหญ่ สถานีตำรวจ (ซึ่งย้ายสำนักงาน ไปอยู่บริเวณศาลาค่านแล้วเมื่อปลายปี 2550) โรงเรียน ศูนย์เด็กเล็ก มีลักษณะคล้ายคลึงกับการใช้ที่ดินสำหรับพื้นที่สาธารณะ กล่าวคือ เมื่อมีการท่องเที่ยวเข้ามาในเกาะลันตาทำให้คนในชุมชนต้องใช้สถานที่เหล่านี้ร่วมกับนักท่องเที่ยว ปัจจุบันความต้องการของนักท่องเที่ยวในการใช้บริการสถานที่เหล่านี้ไม่สูงนักทำให้คนในชุมชนไม่รู้สึกรว่าต้องมี “การแย่งชิง” กันใช้บริการ ประกอบกับด้วยลักษณะที่โอบอ้อมอารีของคนบนเกาะจึงพร้อมที่จะแบ่งปันและช่วยเหลือนักท่องเที่ยวที่มาร่วมใช้สถานที่เหล่านี้อยู่แล้ว การแบ่งเขตการใช้ที่ดินนั้นจะกำหนดตามพื้นที่ที่มีอยู่ในปัจจุบัน

6) ร้านค้า และ/หรือร้านอาหาร

ดังที่ได้ไปแล้วในบทที่ 5 ว่า เดิมทีนั้นร้านค้าและร้านอาหารที่ไม่ได้ดำเนินการโดยชาวมุสลิมนั้นมีมานานแล้ว ร้านค้าและร้านอาหารที่ดำเนินการ โดยชาวไทยพุทธหรือชาวเลที่อาศัยมาแต่เดิมนั้นจึงเป็นเรื่องที่ยอมรับได้ในชุมชนมุสลิมทางฝั่งตะวันออก แต่ชาวมุสลิมทางฝั่งตะวันออกไม่ต้องการให้ร้านอาหารหรือร้านค้ากลายเป็นผับ บาร์ หรือสถานบันเทิงสำหรับ

รองรับนักท่องเที่ยว เนื่องจากต้องการให้ชุมชนคงสภาพเดิมไว้ให้มากที่สุด ไม่ต้องการให้ชุมชนกลายเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเพื่อให้นักท่องเที่ยวเข้ามาแสวงหาความบันเทิงหรือความรื่นรมย์จากสิ่งมีนเมาหรือสิ่งชั่วร้ายอื่นๆ ซึ่งผิดหลักศาสนาอิสลาม ดังตัวอย่างบทสัมภาษณ์

“ถ้าจะเกิดพวกคาราโอเกะ ร้านขายเหล้า คนในชุมชนต้องเข้าไปดักเตือน เข้าไปขอ เพราะถ้าจะทำให้ไปทำฝิ่นนู่น มีที่กำหนดไว้แล้ว ผมจะคิดไว้ว่า กำหนดให้เป็นเขตชายชายหาดไปเลย เช่น หาดนุ้ยพรรณนี้ จัดให้เป็นโซนฝรั่งไปเลย ”³⁵

คำว่า “มีที่กำหนดไว้แล้ว” นั้น ไม่ได้หมายความว่า ได้มีการจัดโซนนิ่งโดยกฎหมายหรือหน่วยงานราชการ แต่หมายถึง มีบริเวณที่ร้านค้าหรือสถานบันเทิงสำหรับนักท่องเที่ยวเปิดให้บริการอยู่แล้ว แถวชายฝั่งตะวันตกมีการเปิดกิจการในลักษณะมากขึ้นและกลายเป็น โซน ไปแล้ว

7) สถานที่สวยงามตามธรรมชาติ

สถานที่สวยงามตามธรรมชาติทางด้านชายฝั่งตะวันออกนั้นส่วนใหญ่เป็นป่าชายเลน ชายหาดที่สวยงามจะมีอยู่บริเวณบ้านเกาะปอ ซึ่งชายหาดก็มีความยาวไม่มากนัก ส่วนใหญ่จะเป็นแนวหาดหินมากกว่าชายหาดที่สวยงาม การท่องเที่ยวทางฝั่งนี้จึงเป็นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่สำคัญคือ การท่องเที่ยวป่าชายเลนที่บ้านทุ่งหีบเพ็ง ชาวมุสลิมทางฝั่งตะวันออกนี้ต้องการรักษาทรัพยากรธรรมชาติเหล่านี้ไว้เพื่อรักษาระบบนิเวศ เนื่องจากชาวมุสลิมทางฝั่งนี้ยังมีการประกอบอาชีพดั้งเดิมคือ การทำประมง ซึ่งจากการพูดคุยกับตัวแทนชาวบ้านทำให้ทราบว่า ชาวบ้านส่วนใหญ่ตระหนักว่าการอนุรักษ์ป่าชายเลนเป็นการรักษาสมดุลของระบบนิเวศ และทำให้พวกเขาสามารถทำการประมงได้อย่างยั่งยืน หากทำลายป่าชายเลนก็เป็นการทำลายอาชีพของชาวประมง

ชายทะเลทางฝั่งตะวันออกเหมาะสำหรับเป็นที่พักผ่อน เนื่องจากมีลักษณะปิดล้อมโดยเกาะน้อยใหญ่

³⁵ สัมภาษณ์วาสนา พิสุทธิ พิสุทธิชลธิ, เลขานุการมูลนิธิโครงการ และประกอบธุรกิจส่วนตัว, 19 กรกฎาคม 2551.

รูปที่ 28 ทะเลทางฝั่งตะวันออกของเกาะลันตาที่มีเกาะน้อยใหญ่ล้อมรอบ
เหมาะสำหรับเป็นที่พักของเรือ

บริเวณทะเลใกล้กับท่าเรือศรีราชา ปัจจุบันได้มีเรือของนักท่องเที่ยวเข้าจอดอยู่ทั่วไป ซึ่งพื้นที่น้ำทะเลบริเวณนี้อยู่ในความรับผิดชอบของเทศบาลตำบลเกาะลันตาใหญ่ และทางเทศบาลกำลังมีโครงการทำทุนสำหรับจอดเรือยอร์ชจำนวน 60 ลูก เพื่อให้เรือยอร์ชของนักท่องเที่ยวได้จอดอย่างเป็นระเบียบเรียบร้อย แต่ชาวบ้านที่ได้เริ่มคัดค้านโครงการนี้ เนื่องจากการจอดของเรือยอร์ชนั้นกระทบต่อการเดินเรือของชาวบ้าน ดังนี้

- (1) ในตอนกลางคืน หากเรือยอร์ชจอดอยู่นและไม่เปิดไฟทำให้เรือของชาวบ้านมองไม่เห็นและเกิดอุบัติเหตุ
- (2) หางเสือของเรือชาวบ้านมีโอกาสไปติดกับเชือกผูกเรือได้นำ ทำให้เกิดความเสียหาย ซึ่งไม่มีใครรับผิดชอบในส่วนนี้
- (3) การเข้ามาจอดของเรือยอร์ช ทำให้ชาวประมงไม่สามารถจับสัตว์น้ำบริเวณนั้น โดยเฉพาะช่วงที่มีคลื่นลมแรง ชาวประมงไม่สามารถออกเรือไปไกลได้ก็มักจะมาจับสัตว์น้ำบริเวณนี้เนื่องจากคลื่นลมสงบกว่า แต่การจอดของเรือยอร์ชทำให้ชาวประมงไม่สามารถลากอวนได้ตามปกติ

รูปที่ 29 เรือยอร์ชที่เข้ามาจอดบริเวณท่าเรือศรีราชา ฝั่งตะวันออก

บริเวณชุมชนตะวันออกนี้ นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางเข้าออกเขตชุมชนได้โดยเสรี โดยเฉพาะการใช้รถจักรยานยนต์ ที่ไหนที่มีถนนนักท่องเที่ยวจะขับรถเข้าไปหมด ถึงแม้ว่าชาวมุสลิมทางฝั่งนี้จะรู้สึกคุ้นเคยกับนักท่องเที่ยว แต่ก็ยังเห็นว่านักท่องเที่ยวเป็นคนแปลกหน้าที่เข้ามาในท้องที่ ชาวมุสลิมทางฝั่งตะวันออกจึงต้องการให้นักท่องเที่ยวที่เข้าสู่เขตชุมชนฝั่งตะวันออกประพฤติตนให้เรียบร้อย เช่น ประพฤติตามกฎจราจร แต่งกายให้เรียบร้อย ไม่ถามหาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จากร้านค้ามุสลิม ไม่แสดงออกพฤติกรรมทางเพศที่เปิดเผย ทั้งการกอดจูบและการเกี่ยวพาราตีหญิงสาววัยรุ่นในชุมชน เป็นต้น

“นักท่องเที่ยวแต่งกายไม่เรียบร้อย ทำให้เด็กอายุน้อยใจแตกและเสียคนได้ง่ายมาก โดยเฉพาะเด็กสาวที่กำลังจะโต...อยากให้นักท่องเที่ยวแต่งกายให้สุภาพเวลาอยู่ในชุมชนหรืออยู่กลางถนนสาธารณะ”³⁶

“อยากให้นักท่องเที่ยวที่เข้ามาฝั่งตะวันออกแต่งกายสุภาพ อย่างน้อยเสื้อแขนสั้น กางเกงขาสั้นก็คิดว่าดีกว่านุ่งบิกินีซีร็ด... อยากให้ฝั่งตะวันออกเป็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์มากกว่า”³⁷

ชาวมุสลิมทางฝั่งนี้มีความเห็นว่า การเข้ามาของนักท่องเที่ยวที่ประพฤติตนไม่สุภาพ ไม่ให้เกียรติชุมชนนั้นเป็นการละเมิดสิทธิของชุมชน และจะส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของคนในชุมชนที่มีรูปแบบการใช้ชีวิตแบบชาวมุสลิม นอกจากนี้ยังต้องการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องช่วยเป็นสื่อในเรื่องประเพณีวัฒนธรรมของอิสลามให้มากขึ้นในเรื่องของการแต่งกายและการประพฤติตนที่ไม่

³⁶ สัมภาษณ์ อาภรณ์ ราชศาสตร์, 23 กรกฎาคม 2551 ที่หมู่บ้านศรีราชา.

³⁷ สัมภาษณ์ เอียด ย่าเหม, ผู้ใหญ่บ้านเกาะป้อ, 20 กรกฎาคม 2551 ที่เกาะป้อ.

เหมาะสม ซึ่งชุมชนทางฝั่งตะวันออกมีความเข้มแข็งและต้องการที่จะป้องกันชุมชนของตนจากผลกระทบที่จะเกิดจากการท่องเที่ยว โดยการออกกฎระเบียบให้กับนักท่องเที่ยว ถึงแม้ว่าจะเป็นช่วงเริ่มต้นและยังไม่เห็นผลในทางปฏิบัติมากนัก แต่ชุมชนก็ต้องการที่จะทำเพื่อรักษาวัฒนธรรมของชุมชนไว้

“เขตชุมชนของฝั่งตะวันออก” นี้มีความหมายกว้างกว่า “เขตชุมชนของฝั่งตะวันตก” เนื่องจาก ชาวมุสลิมทางฝั่งตะวันออกได้กำหนดพื้นที่ทั้งหมดที่อยู่ทางฝั่งตะวันออกโดยใช้เทือกเขาเป็นเกณฑ์นั้นเป็น “เขตชุมชน” ดังนั้น จึงหมายรวมถึง สถานที่สวยงามตามธรรมชาติที่เป็นสถานที่ท่องเที่ยวทางฝั่งตะวันออกด้วย การยอมรับของชาวมุสลิมทางฝั่งตะวันออกให้นักท่องเที่ยวใช้ชายหาดนั้นแตกต่างจากฝั่งตะวันตก กล่าวคือ ทางฝั่งตะวันตกนั้นยอมรับให้นักท่องเที่ยวดำเนินกิจกรรมบริเวณชายหาดได้โดยเสรี แต่ทางฝั่งตะวันตกนั้นกำหนดให้เป็นเขตชุมชน โดยนักท่องเที่ยวต้องเคารพต่อวัฒนธรรมของชาวมุสลิมที่อาศัยอยู่ในชุมชนด้วย แสดงให้เห็นว่า ชาวมุสลิมบนเกาะลันตามีมุมมองหรือการให้นิยามเกี่ยวกับ “สถานที่สวยงามตามธรรมชาติ” ที่แตกต่างกัน โดยชาวมุสลิมทางฝั่งตะวันออกมองว่า “สถานที่สวยงามตามธรรมชาติ” นั้นยังเป็น “บ้าน” แต่ชาวมุสลิมทางฝั่งตะวันตกนั้นได้ให้นิยามหรือมีมุมมองเกี่ยวกับสถานที่สวยงามตามธรรมชาติเป็น “สถานที่ท่องเที่ยว” สำหรับนักท่องเที่ยว ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถดำเนินกิจกรรมต่างๆ ได้อย่างเสรี ชาวมุสลิมบนเกาะลันตาจึงได้กำหนดให้มีเขตเสรีสำหรับนักท่องเที่ยว

“ถ้านักท่องเที่ยวอยากทำตามสบายก็อยู่ฝั่งนู้นได้เลย ถ้าเค้าเข้ามาฝั่งนี้ (ฝั่งตะวันออก) ก็ต้องสุภาพ จะมาอาบแดดฝั่งนี้ไม่ได้ วัฒนธรรมมันเสียหาย”³⁸

“ไม่ชอบเห็นนักท่องเที่ยวกินเหล้ากินเบียร์เวลาเข้ามาในหมู่บ้าน”³⁹

“ตอนนี้ทะเลกันใหญ่แล้ว เพราะเด็กวัยรุ่นมุสลิมพากันดื่มเหล้ามากขึ้น มีความวุ่นวายมาก เพราะแข่งขันกันทำธุรกิจ เราจะจอตระกัจกรยานยนต์หน้าร้านเขาก็ไม่ได้”⁴⁰

³⁸ สัมภาษณ์ เอียด ช่างแหม, ผู้ใหญ่บ้านเกาะปอ, 20 กรกฎาคม 2551 ที่เกาะปอ.

³⁹ สัมภาษณ์ สมใจ แก้วจันทร์, 7 เมษายน 2550 ที่บ้านเจ๊ะหลี.

⁴⁰ Focus Team, “วิถีเกาะปอ” ไม่น่าเชื่อคนเล็กๆ ด้านนายทุนต่างชาติสูบเกาะได้” โฟกัส

สาเหตุที่ชาวมุสลิมทางฝั่งตะวันออกไม่ต้องการให้เกิดสิ่งปลูกสร้างเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวทางฝั่งตะวันออก คือ ชาวมุสลิมทางฝั่งนี้เห็นตัวอย่างการพัฒนาการท่องเที่ยวจากฝั่งตะวันตก ดังที่ชาวมุสลิมทางฝั่งตะวันออกจะกล่าวประโยคหนึ่งอยู่เสมอระหว่างการสัมภาษณ์ คือ “ไม่อยากจะให้เป็นเหมือนฝั่งนู้น” เมื่อมีสิ่งปลูกสร้างเพื่อการท่องเที่ยวเกิดขึ้นมากทำให้ชุมชนเกิดความพลุกพล่าน ชุมชนไม่สามารถควบคุมความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินได้ โดยเฉพาะปัญหาอาชญากรรมและปัญหาศีลธรรม และการดำเนินวิถีชีวิตตามแบบมุสลิมจะเปลี่ยนแปลงไป เช่น เกิดปัญหาการลักขโมย การแต่งกายของคนในชุมชนเปลี่ยนแปลงไป เป็นต้น

ชาวมุสลิมทางฝั่งตะวันออกมีความห่วงกังวลต่อการปลูกสร้างอาคารเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวมากกว่าฝั่งตะวันตก ดังนี้

1. ในเขตที่อยู่อาศัยจะกระทบกับคนในชุมชน
2. การก่อสร้างรอบศาสนสถานจะกระทบต่อวัฒนธรรมมุสลิม เนื่องจากมัสยิดเป็นสถานที่ประกอบศาสนกิจ

และจากความต้องการของชุมชนที่ได้เสนอให้เกิด “เขตชุมชนถาวรและเขตพื้นที่พิเศษทางวัฒนธรรม” ขึ้นนั้น แม้ว่าขณะนี้จะเป็นเพียงร่างข้อเสนอต่อหน่วยงานภาครัฐ แต่ในการปฏิบัติจริงนั้น ชาวชุมชนได้เริ่มหรือทดลองให้พื้นที่เกาะปอเป็นเขตพื้นที่พิเศษทางวัฒนธรรม โดยไม่ต้องรอการประกาศจากหน่วยรัฐ บ้านเกาะปอเป็นเกาะที่อยู่ห่างจากเกาะลันตาใหญ่ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ ประมาณ 1 กิโลเมตร ใช้เวลาเดินเรือประมาณ 15 นาทีจากเกาะลันตาใหญ่ ชาวบ้านเกาะปอเกือบทั้งหมดเป็นชาวมุสลิม เหตุผลที่เครือข่ายฯ ได้เลือกเกาะปอเป็นพื้นที่ทดลองใช้กฎระเบียบที่กำหนดโดยชุมชนนั้น เนื่องจากบ้านเกาะปอมีลักษณะเป็นเกาะ สามารถควบคุมการเข้าออกได้ง่ายและเป็นชุมชนขนาดเล็ก ผู้คนรู้จักกันทั้งหมดบ้าน สามารถพูดคุยทำความเข้าใจและตกลงกันได้ง่าย เครือข่ายฟื้นฟูฯ ได้พูดคุยและตกลงกับสมาชิกที่เป็นคนขับเรือนำท่องเที่ยวไปเกาะปอว่า จะต้องให้นักท่องเที่ยวปฏิบัติตัวอย่างไร ตัวอย่างเช่น หากมีนักท่องเที่ยวที่แต่งกายไม่เรียบร้อยและถือเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มาลงเรือที่ทำเรือศรียาก็จะไม่ให้นักท่องเที่ยวลงเรือและบอกให้แต่งกายเรียบร้อยหรือทิ้งเครื่องดื่มนั้นเสียก่อน (ทางเครือข่ายฯ กำลังมีความคิดว่าจะนำผ้าบาติกซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์ OTOP ของชุมชนมาขายให้นักท่องเที่ยวนุ่งก่อนลงเรือ เพื่อให้ดูเรียบร้อยและเป็นการสร้างตลาดให้กลุ่ม OTOP ด้วย) อย่างไรก็ตาม การออกกฎเกณฑ์การท่องเที่ยวชุมชนลักษณะนี้ยังมีปัญหาอยู่ที่ชุมชนยังไม่สามารถควบคุมได้ทั้งหมด ในบางครั้งรีสอร์ตบางแห่งจะนำแขกลงเรือไปส่งบนเกาะปอเอง ซึ่งเป็นสิ่งที่เครือข่ายฯ ไม่สามารถควบคุมได้

ปัจจุบัน บ้านเกาะปอยังไม่มีที่พักสำหรับนักท่องเที่ยว หากนักท่องเที่ยวจะไปพัก ต้องพักกับชาวบ้านในลักษณะของโฮมสเตย์ ที่ดินส่วนใหญ่ถูกขายให้กับคนต่างถิ่นไปเกือบหมดแล้ว เหลือเพียงชุมชนที่อยู่ดั้งเดิมเท่านั้น การเดินทางไปบ้านเกาะปอต้องนั่งเรือจากท่าเรือศรีราชา นักท่องเที่ยวที่ต้องการไปเที่ยวเกาะปอนั้นต้องเคารพตามกฎระเบียบที่ชาวบ้านเป็นผู้กำหนดขึ้น กฎระเบียบชุมชนบ้านเกาะปอมีหลายหมวดด้วยกัน ได้แก่ หมวดที่ว่าด้วยศาสนา วัฒนธรรม และประเพณี หมวดทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม หมวดการปกครอง และหมวดการใช้พื้นที่ของกรมขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี

กฎระเบียบที่ออกมานี้โดยเฉพาะหมวดที่ว่าด้วยศาสนา วัฒนธรรม และประเพณี สอดคล้องกับวัฒนธรรมมุสลิม จากการสัมภาษณ์ตัวแทนบ้านเกาะปอ ทำให้ทราบว่า กฎระเบียบนี้เป็นความต้องการของชุมชนจริงๆ เนื่องจากชุมชนบ้านเกาะปอยังมีความเป็นอยู่แบบดั้งเดิมและเคร่งในศาสนาอยู่มาก ผู้สูงอายุในหมู่บ้านจะรู้สึกไม่พอใจอย่างมากหากเห็นนักท่องเที่ยวแต่งตัวไม่เรียบร้อย เช่น นอนอาบแดดที่ชายหาด หรือเดินเข้ามาที่ร้านค้าแล้วต้องการซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

“...มีฝรั่งเข้าไปนอนอาบแดด ต้องขึ้นเรือเรียกให้ลุกขึ้นให้หมด ทำอย่างนี้ไม่ได้ ต้องยก (โล่) ให้หมด.. วันก่อนมีฝรั่งเดินไปถามหาเบียร์ที่ร้านขายของบนเกาะ ทำไมมัน (ฝรั่ง) ไม่รู้บ้างว่ามุสลิมเค้าไม่ให้ยุ่งเกี่ยวกับเหล้า.”⁴¹

ข้อห้ามที่สำคัญที่เกี่ยวกับวัฒนธรรม ได้แก่ ห้ามนำเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ไปดื่มบนที่สาธารณะบนเกาะ ห้ามเล่นการพนันบนเกาะ ห้ามเรื่องชู้สาว และต้องแต่งกายให้เรียบร้อยเมื่ออยู่บนเกาะ

อย่างไรก็ดี ชาวบ้านบนเกาะปอยินดีต้อนรับนักท่องเที่ยวที่ต้องการมาพักและต้องการศึกษาวัฒนธรรม แต่ต้องพักในลักษณะอยู่กับชาวบ้านและพร้อมที่จะเรียนรู้วัฒนธรรมมุสลิม

⁴¹ สัมภาษณ์ ประชีพ หมดน้อย, 11 มีนาคม 2550. ที่สำนักงาน โครงการฟื้นฟูวิถีชีวิตชุมชนดั้งเดิม และการจัดการระบบนิเวศที่ยั่งยืนบนเกาะลันตา (อำเภอเก่า).

รูปที่ 30 บ้านของชาวมุสลิมบนเกาะปอกที่มีนักท่องเที่ยวมาพัก

กฎระเบียบชุมชนบ้านเกาะปอกนี้ประกาศออกมาเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2550 และได้มีการนำเสนออย่างเป็นทางการในงาน “เปิดเล เซเรื่อ” ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 9 ธันวาคม 2550 ในวาระครบรอบ 3 ปีเหตุการณ์สึนามิที่เกาะลันตา จากบทสัมภาษณ์ของผู้ใหญ่เอียด ย่าเหม ในหนังสือพิมพ์โฟกัสปักษ์ใต้

“เราตั้งกฎขึ้นมาโดยใช้สิทธิตามมาตรา 66 และ 67 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 ในหมวดสิทธิชุมชน ที่ให้สิทธิพวกเราสามารถที่จะช่วยกันฟื้นฟู อนุรักษ์และมีส่วนร่วมในการปกป้องชุมชนและทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนของเราได้”⁴²

ผู้ใหญ่เอียดได้บอกอีกว่า หลังประกาศใช้กฎระเบียบชุมชนไปได้ไม่นาน ชาวบ้านในอำเภอเกาะลันตาเองก็รับรู้รับทราบ ในกลุ่มนักท่องเที่ยวเองก็มีการพูดปากต่อปากกันว่า หากจะมาเที่ยวเกาะปอกก็ไม่ควรนุ่งน้อยห่มน้อย ไม่อย่างนั้นจะถูกปรับ

“ส่วนใหญ่คนก็รู้ว่าเรามีกฎ ยกเว้นนักท่องเที่ยวต่างชาติที่มากับเรือยอร์ช เพราะพวกนี้จะไม่มากับบริษัททัวร์ ก็เลยไม่รู้ เขามาจอดเรือแล้วก็ขึ้นเกาะเลย มีครั้งหนึ่งนุ่งทูพีชขึ้นมาเลย ชาวบ้านก็ตกใจ รีบเอาเสื้อไปให้เขาใส่ เขาก็งง ต้องอธิบายซักพักจึงเข้าใจ เขาก็ทำตาม”⁴³

⁴² Focus Team, “วิถีเกาะปอก” ไม่น่าเชื่อคนเล็กๆ ด้านนายทุนต่างชาติสูบเกาะได้” โฟกัสปักษ์ใต้ (28 เมษายน 2551) คัดจาก www.focuspaktai.com.

⁴³ เฟื่องอ้าง.

อย่างไรก็ดี การประกาศใช้กฎระเบียบชุมชนของบ้านเกาะปอนั้น เป็นเพียงการประกาศการใช้โดยชุมชน ชุมชนทำหน้าที่ดูแลและบังคับใช้ให้เป็นไปตามกฎระเบียบ แต่กฎระเบียบชุมชนยังไม่ได้รับการรับรองเป็นกฎหมาย ซึ่งทางตัวแทนของชาวบ้านเกาะปอเองได้พยายามผลักดันให้กฎระเบียบชุมชนนี้เข้าสู่ อบต. เพื่อให้ อบต. รับรองเป็นกฎบัญญัติของ อบต. สำหรับบังคับใช้ แต่ก็ยังมีปัญหาหลายอย่างที่ยังไม่สามารถรับรองได้ โดยทาง อบต. ได้บอกว่า การจะให้กฎระเบียบชุมชนเป็นกฎหมายต้องบังคับใช้ทั้งตำบลเกาะลันตาใหญ่ ซึ่งหากชาวบ้านเกาะปอต้องการจะผลักดันให้เป็นกฎบัญญัติ อบต. ต้องล่ำรายซื้อตัวแทนจากชาวบ้านจากทุกหมู่บ้านในตำบลเกาะลันตาใหญ่ที่เห็นด้วยกับกฎตัวนี้ แต่ในความเป็นจริงแล้วเป็นไปได้ เพราะหมู่บ้านต่างๆ ในตำบลเกาะลันตาใหญ่ก็มีสภาพที่แตกต่างกันไปและความต้องการก็แตกต่างกันไป นอกจากนี้ปัญหาคือตัวบุคลากรของ อบต. เองที่ยังมีความรู้เกี่ยวกับกฎระเบียบชุมชนน้อย ทำให้การผลักดันกฎระเบียบชุมชนเป็นกฎระเบียบท้องถิ่นทำได้ยาก ตัวแทนชาวบ้านเกาะปอได้พยายามผลักดันให้กฎระเบียบชุมชนเข้าไปเป็นวาระในการพิจารณาออกเป็นกฎบัญญัติของ อบต. มา 2 ครั้งแล้ว แต่ก็ยังไม่มีผลใด มีเพียงการรับทราบกันทั่วไปเท่านั้น ดังที่ “ครูชีพ” ได้บ่นให้ฟังว่า

“เค้าก็รับทราบ จะไม่ให้เป็นกฎหมายก็ไม่เป็นไร ยังไงเราก็จะเอามา (กฎระเบียบชุมชน) ใช้กันเอง ยังไงเราก็จะใช้”⁴⁴

⁴⁴ สัมภาษณ์ ประชีพ หมัดนุ้ย และวาสนา ย่าแหม, 22 กรกฎาคม 2551 ที่บ้านศรีราชา.

ผลการเก็บข้อมูลของงานวิจัยนี้ สรุปได้ว่า ลักษณะการท่องเทียวบนเกาะล้านตาซึ่งปรากฏให้เห็นชัดในด้านการใช้ที่ดินเพื่อสิ่งปลูกสร้างและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวนั้นมีผลการกำหนดเขตการใช้ที่ดินเพื่อการท่องเที่ยวของชุมชนมุสลิมออกเป็น 3 เขตดังที่ได้กล่าวมา เนื่องจากชาวมุสลิมบนเกาะนั้นเห็นว่า ลักษณะการท่องเทียวที่เกิดขึ้นนั้นมีผลต่อวัฒนธรรมและวิถีการดำเนินชีวิตของตน เช่นเดียวกับหนังสือเรื่อง “อิสลามกับวิกฤติสิ่งแวดล้อม” ที่ได้นำเสนอว่า อุตสาหกรรมการท่องเทียวที่นำมาซึ่ง “มลภาวะทางศีลธรรม” คุณค่าทางด้านศีลธรรมนั้นมีแนวโน้มว่าจะหมดไปกับการท่องเทียวที่ผิดศีลธรรม เช่น การดื่ม การเดินร่า การพนัน ยาเสพติด เป็นต้น การป้องกันผลกระทบที่เกิดจากการท่องเทียวหรือการทำให้การท่องเทียวเป็น “การหาความสุขที่สะอาด” นั้นต้องใช้อิทธิพลทางด้านศีลธรรมของศาสนา ในกรณีของอิสลาม มุสลิมยังคงยืนยันในความสูงส่งของคำสอนที่ศาสดาคนสุดท้ายได้นำมาและยังต้องการที่จะนำชีระอะฮ์กลับมาใช้อีกครั้งหนึ่ง⁴⁵

⁴⁵ Akhtaruddin Ahmad, Majid H.A.Hashim และ Ghazi Al Hachim, *อิสลามกับวิกฤติสิ่งแวดล้อม*, แปลโดย บรรจง บินกาซัน (กรุงเทพฯ : แผนงานสร้างเสริมสุขภาวะมุสลิมไทย คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547), หน้า 119.